

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 13 (157) 2018

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

В. Горовий, д-р іст. наук, проф.,
заступник генерального директора НБУВ

Редакційна колегія:

Н. Іванова (відповідальна за випуск),
Ю. Половинчак, Т. Дубас,
В. Гребенюк

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

З повнотекстовою версією видання можна
ознайомитись на сайті

Центру досліджень соціальних комунікацій
nbuviar.gov.ua

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав Закон щодо посилення
соцзахисту постраждалих учасників
Революції Гідності.....3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Полтавець С.
До питання громадянства в Україні.....4
Кривецький О.
Обмеження свободи в інтернеті як
протидія загрозам національній безпеці в
інформаційній сфері.....8
Полтавець Т.
«Муніципальна няня»:
українські інновації та польський досвід.....11

ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

Берегельський А.,
Саморукова О.
Основні тенденції висвітлення української
тематики у іноземних ЗМІ (червень 2018 р.)...16

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Моніторинг законодавства.....23

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *26

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав Закон щодо посилення соцзахисту постраждалих учасників Революції Гідності

Президент Петро Порошенко підписав Закон України № 2443-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо соціального захисту постраждалих учасників Революції Гідності та деяких інших осіб».

Документ спрямований на посилення соціальної захищеності учасників антитерористичної операції, учасників Революції Гідності та членів сімей загиблих з числа таких осіб.

Законом вносяться зміни до низки законів України в частині: визначення пільг та інших соціальних гарантій для постраждалих учасників Революції Гідності; встановлення, що медико-соціальна експертиза дітей проводиться лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів.

Законом також приводяться у відповідність до статті 9 Закону про статус ветеранів війни норми статей 6, 7 та 10 цього Закону в частині визначення статусу працівників підприємств, установ, організацій, які брали безпосередню участь у забезпеченні проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення; змінюються терміни «інвалід», «дитина-інвалід», «інвалід з дитинства», «інвалід війни» відповідно на терміни «особа з інвалідністю», «дитина

з інвалідністю», «особа з інвалідністю з дитинства» та «особа з інвалідністю внаслідок війни»; приводяться у відповідність до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях».

Відповідні зміни вносяться в Закони «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про професійно-технічну освіту», «Про охорону дитинства», «Про вищу освіту», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про відпустки», «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про судовий збір», «Про нотаріат», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про поховання та похоронну справу», «Про звернення громадян», «Про приватизацію державного житлового фонду», до Кодексу законів про працю України і Житлового кодексу Української РСР (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-posilennya-soczahistu-postraz-48818>). – 2018. – 20.07*).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Полтавець, канд. політ. наук., старш. наук. співроб, зав.відділу НЮБ НБУВ

До питання громадянства в Україні

Серед багатьох викликів, що спровоковані військовою агресією РФ проти нашої держави та постали перед Україною сьогодні, є й ті, котрі до анексії Кримського півострова не вважалися «проблемами першорядного значення». По між інших йдеться про можливість внесення змін в законодавство про громадянство. Дискусії про доцільність запровадження біпатризму чи поліпатризму на вітчизняних теренах з певною періодичністю то активізувалися то затихали. Так, наприклад, законопроектом (реєстр. №3102 від 11.09. 2008 р. внесеним народними депутатами України В. Д. Швецем і В. П. Макієнком пропонувалося внести зміни до Закону «Про громадянство України», Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів, встановивши обов'язок громадянина України повідомляти про набуття (або наявність на момент набрання чинності пропонованою нормою) громадянства (підданства) іноземної держави у місячний строк від дня набуття зазначеного громадянства або набрання чинності вказаною нормою відповідно. За неповідомлення про набуття громадянства передбачалося встановити кримінальну відповідальність у вигляді обмеження волі на строк до п'яти років або штрафу у розмірі десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів громадян. Варто зауважити, що це не єдиний законопроект який пропонувався парламентарями до розгляду.

Так, зокрема, Головне науково-експертне управління готуючи висновок на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо громадянства» (реєстр. № 9728-1 від 01.02.2012 р.) згадувало про таке: «2 червня 2009 року Верховною Радою України були прийняті у першому читанні проекти законів України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо відповідальності за приховування факту перебування у громадянстві іншої

держави або набуття такого громадянства)» (№ 3102 від 11 вересня 2008 року, внесений народними депутатами України В. Д. Швецем і В. П. Макієнком) та «Про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» (щодо усунення колізій, які дозволяють подвійне громадянство)» (№ 2752 від 5 вересня 2008 року, внесений народними депутатами України О. О. Зарубінським і М. М. Рудченком). Законопроект, що розглядається, має тотожний предмет регулювання, принаймні, у частині внесення змін до Закону України «Про громадянство України» (далі – Закон)... Також на розгляді Верховної Ради України на даний час знаходиться законопроект реєстр. № 9080 від 31.08.2011 р., внесений народним депутатом України О. Ляшком. Зазначимо, що законопроект, який розглядається, в основній частині повторює положення проекту №9080, а тому теж по суті є альтернативним до цього проекту. Крім цього, поданий законопроект за своїм змістом повторює більшість положень проекту №5318 від 05.11.2009 р., внесеного Президентом України В.А.Ющенком, який 09.09.2010 р. було відхилено Верховною Радою України.

У зв'язку з наведеним постає питання щодо доцільності повторного внесення та розгляду парламентом законопроекту при наявності на його розгляді інших законопроектів (кілька з яких навіть прийняті в першому читанні), які спрямовані на врегулювання аналогічних питань і коригування одних і тих же статей відповідних законів. Більше того, відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 94 Регламенту Верховної Ради України наявність прийнятого в першому читанні законопроекту, щодо якого внесений проект є альтернативним, є підставою для повернення законопроекту суб'єкту права законодавчої ініціативи без включення його до порядку денного та розгляду на пленарному засіданні».

Окрім зазначених вище аргументів фахівці Головного науково-експертного управління парламенту звертали увагу також на таке: «... передбачені у проекті санкції за неповернення іноземцем, який набув громадянство України, паспорту іноземної держави до уповноважених органів цієї держави, є надмірними і не відповідають цілям та завданням загальних принципів, що стосуються громадянства, встановлених у статті 3 Європейської конвенції про громадянство (6 листопада 1997р.), яка ратифікована Україною Законом № 163-V від 20.09.2006 (далі – Конвенція). Зокрема, відповідно до вказаних загальних принципів безгромадянства слід уникати і жодна особа не може бути безпідставно позбавлена громадянства. Натомість, передбачені у проекті новели допускають можливість втрати громадянства України (скасування рішення про оформлення набуття громадянства України) особою, яка відмовилась від іноземного громадянства або іноземне громадянство якої було автоматично припинене, якщо ця особа у тримісячний строк не повернула паспорт іноземної держави до уповноважених органів цієї держави. У процесі практичної реалізації запропонованих новел може виникнути ситуація, коли особа втратить і своє попереднє громадянство, і щойно набуте громадянство України, внаслідок чого стане апатридом».

Обговорення цього питання як в експертному середовищі так і серед пересічних українців не припиняється. Саме законопроект № 6175 від 13.03.2017 поданий Президентом України П. Порошенком дав привід для поновлення дискусій з цього питання. У ЗМІ головною причиною появи цього законопроекту найчастіше називали скандал довкола екс-очільника ДФС Р. Насірова у якого було документально підтверджено громадянство Великобританії та можливе громадянство Угорщини. Умовно позиції учасників обговорення можна поділити на три категорії: «за подвійне громадянство», «проти нього» та «нейтрально».

Аргументи «ЗА»

Співзасновниця мережі Global Ukrainians Віолетта Москалу, критикуючи запропонований

П. Порошенком законопроект, зокрема вказувала на таке: «питання з позбавленням громадянства може торкнутися близько п'яти мільйонів українців, хоча точну кількість тих, хто виїхав з країни не встановлено. Переважна більшість країн світу не вимагає цього автоматичного позбавлення, яке передбачає законопроект 6175, цьому є просте пояснення: глобалізація та інтеграція, нові виклики глобальної економіки вимагають шукати рішення, від яких виграють усі», – вважає вона. В цьому контексті досвіду інших країн свідчить, що переважна більшість країн дозволяє подвійне громадянство, іноді обмежуючи це питання, виходячи з необхідності захищати національні інтереси. В іншому випадку позбавивши громадянства тих, хто вже має паспорт іншої країни, Україна ризикує втратити 10% громадян.

До певної міри окремо можемо виділити ті аргументи «за» подвійне громадянство які висувають представники сусідніх до України держав які надали найбільше «паспортів» представникам своїх етносів йдеться перш за все про Угорщину, Румунію та РФ. Щодо останньої зі згаданих країн то брати її як приклад до уваги не будемо, лише з тих міркувань, що де-факто вона є агресором щодо України. Водночас зауважимо, що українська влада за всі роки незалежності до 2014 р. не зважала на те, що Росія у південних (особливо в Криму) та східних регіонах вела відверту антиукраїнську пропаганду та всіляко підтримувала різноманітні проросійські утворення, давала мешканцям цих регіонів паспорти РФ і як наслідок створила міцний фундамент для просування своєї ідеології.

Наприклад, коментуючи політику Угорщини щодо видачі угорських паспортів громадянам України посол цієї держави Ерно Кешкеня заявляв, що Угорщина й надалі надаватиме ці документи етнічним угорцям, бо це турбота про братів по крові. З його точки зору нічого протизаконного в цьому немає. «Ми вважаємо, що угорці, незалежно від місця проживання, мають право на угорське громадянство. Жителі Закарпаття, які належать до угорської нацменшини, не винуваті в тому, що кордони в історії багато разів змінювалися. Вони

сторіччями були громадянами історичної Угорщини» – заявив він в інтерв'ю виданню «Українські новини» у березні 2018 р. Коментуючи інформацію про те, чи домагається Угорщина автономії в Закарпатському регіоні України, видаючи угорські паспорти нацменшини і фінансуючи там інфраструктурні проекти посол відповідав, що на його думку, в автономії нічого поганого немає.

Користуючись подібною риторикою висловився й міністр закордонних справ Румунії Теодор Мелешкану під час зустрічі з своїм українським колегою П. Клімкіним. Очільник румунського міжнародного відомства покликуючись до міжнародної практики зазначав, що будь-яка держава може надавати одне чи два громадянства виходячи з власних інтересів.

Аргументи «ПРОТИ»

Такий закон беззаперечно потрібен. Головне його завдання визначити чіткі санкції за те, що людина має не одне громадянство. Серед інших чи не єдиною головною перешкодою може стати те, що багато парламентарів так само мають паспорти не однієї держави – Україна – стверджує політолог Володимир Фесенко.

Голова правління благодійного фонду «Майдан Закордонних Справ» Богдан Яременко переконаний, що законопроект поданий П. Порошенком, це спроба уникнути відповідальності за ситуацію з Р. Насіровим, якого призначили на важливу державну посаду не провівши відповідної перевірки. Дипломат наполягає на тому, що законодавство України повинно містити обмеження, щодо можливості отримання подвійного громадянства, але вони мають стосуватися лише окремих категорій громадян йдеться перш за все про держслужбовців, політиків, депутатів, військовослужбовців та суддів. Неприйнятною вважає Б. Яременко ситуацію коли в умовах неоголошеної війни з РФ держслужбовець чи військовий має громадянство країни агресора.

Категорично проти можливості існування подвійного громадянства в Україні виступає очільник юридичної компанії «Центр конфліктології і права» Денис Ципін. Він переконаний, що безвідповідальне ставлення до

громадянства серед українців їх байдужість до процесів становлення української державності стануть причиною процесів стагнації та розвалу інститутів держави. «Той хто має «запасний парашут» нехай плигає за борт, а інші мають витягати країну з прірви» – заявив правник.

Народний депутат України юрист за фахом Сергій Алексєєв переконаний, що «у людини не може бути двох Батьківщин. Якщо хтось має громадянство двох чи більше країн, він не впевнений у жодній з них і про всяк випадок має «запасний аеродром», який теж не є остаточним. Теоретично такий підхід можна було б виправдати, якщо йдеться, наприклад, про родини, де чоловік і дружина мають різне громадянство, і один з подружжя отримує нове громадянство, проте не хоче розривати зв'язки зі своєю країною, де має родичі» – стверджує нардеп.

Аргументи «НЕЙТРАЛЬНО»

Аналізуючи наявну в Україні законодавчу базу кандидат юридичних наук, професором кафедри Вісконсинського Міжнародного Університету (США) в Україні, Сергій Панасюк переконаний, що закони нашої держави не дають однозначної відповіді на питання: «дозволено подвійне громадянство чи ні?». Залишаються дискусійними положення, які дають можливість громадянам мати громадянство іншої держави, оскільки зберігається можливість подвійного трактування – переконаний юрист;

Гострої необхідності внесення змін до законодавства немає, бо на сьогодні відсутня правова колізія в законодавстві України, що регулює питання громадянства. Відповідно до чинного закону, якщо громадянин України набув громадянства/підданства іншої держави, то у правових відносинах з Україною він вважається лише громадянином України. Якщо іноземець набув громадянства України, то у правових відносинах з Україною він вважається лише громадянином України. Ця норма правильна, оскільки Конституція говорить про право на єдине громадянство України, відповідно, у відносинах з державою громадянин України є тільки громадянином України. Якщо у нього є громадянство іншої країни, то у відносинах з цією країною він

буде громадянином тієї країни, а не України – твердить викладач НаУКМА та УКУ Михайло Вінницький. Фахівець переконаний, що для уникнення ситуації подібної до скандалу з Р. Насіровим потрібно просто внести зміни у закони про держслужбу (що на сьогодні вже зроблено Стаття 19. п. 2 (6) Закону України «Про державну службу» – прим. С. П.) про КМУ і статус народного депутата України.

Аналізуючи світові тенденції щодо біпатризму кандидат юридичних наук, член Громадської ради при Державній міграційній службі України представник Всеукраїнської громадської організації «Українська асоціація міжнародного права» Ольга Поєдинок не відкидає можливості створення умов за яких українці могли б мати лише одне громадянство. Проте це потребувало б від держави надзвичайних зусиль, за яких треба було б збудувати довкола країни стіну, або ж наслідуючи радянські традиції відновити «залізну завісу». Наслідком таких заходів стала б абсолютна ізоляція. Водночас міжнародна спільнота та міжнародне право трактуватимуть це однозначно – як порушення прав людини. Подвійне громадянство неможливо заборонити як власне й повністю побороти як явище – переконана юрист. О. Поєдинок як і М. Вінницький вважає абсолютно адекватним чинне законодавство України у частині яка регулює норми набуття та позбавлення громадянства. Найголовніше з її точки зору те, що законом закріплена відсутність можливості отримати громадянство окремих адміністративно-територіальних утворень в середині унітарної держави. Окрім цього, О. Поєдинок нагадує, що незалежно від того паспорт якої іншої держави має громадянин України, відповідно до вітчизняних норм наша держава вважає цю людину лише своїм громадянином, це власне не суперечить міжнародним нормам.

Окрім загальноприйнятих понять про «біпатризм» та «поліпатризм» у міждержавних договірних відносинах присутнє поняття «ефективного громадянства». Це поняття дозволяє визначити, якому громадянству особи з подвійним громадянством віддати

перевагу. Найчастіше це питання може виникнути при знаходженні особи з подвійним громадянством на території третьої держави (йдеться про так звану «справу Ноттебома» 1955 р., що розглядалася Міжнародним судом ООН.). Існують ряд критеріїв «ефективного громадянства»: місце проживання та здійснення цивільних і політичних прав біпатрида. Щодо критерію здійснення цивільних і політичних прав біпатридів можна скористатися положенням про Комісію міжнародного права від 21.11.1947. Відповідно до її ст. 2, у складі Комісії не повинно бути двох громадян однієї і тієї ж держави. Однак у разі подвійного громадянства кандидат вважається громадянином тієї держави, у якій він зазвичай користується своїми цивільними і політичними правами.

Президент України Петро Порошенко 16 травня 2018 року відкликав з Верховної Ради України свій законопроект (№8297) про внесення змін до закону України про громадянство щодо вдосконалення окремих положень.

Всі вище наведені аргументи «за» чи «проти» біпатризму дозволяють зробити певні узагальнення. Загалом питання подвійного громадянства в Україні доведеться вирішувати рано чи пізно. Сьогодні намагання влади заборонити подвійне громадянство навіть аргументуючи його так як це зроблено в президентському законопроекті: «Введення безвізового режиму з ЄС активізувало діяльність організаторів і учасників каналів нелегальної міграції, Крім того, в умовах гібридної війни РФ проти нашої держави російські спецслужби використовують оформлення громадянства України для дестабілізації ситуації і загострення криміногенної ситуації в Україні» не є вичерпним, бо війна закінчиться, а тенденція до отримання громадянства декількох держав у міжнародній політиці збережеться. Шлях «заборон» навряд чи буде ефективним якщо не буде контролю за виконанням рішень парламенту та уряду. Водночас, декларований Україною шлях до ЄС передбачає якомога більшу лібералізацію законів у різних сферах життя, в тому числі й

права на вибір місця проживання та права на ідентифікацію людини з одним чи декількома соціумами. У цьому контексті найоптимальнішим, з нашої точки зору є прийняття змін до українських законів які б забороняли претендентам на посади держслужбовців, політиків та суддів мати подвійне громадянство. У всьому іншому, окремий закон який «забороняє» суттєво не вплине ні на міграційні процеси зокрема, ні на глобалізацію загалом. У нашому випадку отримання громадянства іншої держави це «пошук кращої долі». Скоригувати ці процеси на користь нашої держави це завдання влади та суспільства у їх тісній взаємодії

(Матеріал підготовлено з використанням таких джерел: http://rada.gov.ua/archive/2009/06/02?sort=asc&page_count=19; <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=42418&pf35401=219355>; http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1453:gromadyanstvo&catid=8&Itemid=350; http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2831:zmini-do-zakonu-ukrajini-pro-gromadyanstvo-ukrajini-2&catid=71&Itemid=382; <https://ukranews.com/ua/news/551445-v-avtonomii-nichogo-poganogo-nemaye-posol-ugorshhyny-keskhen>).

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Обмеження свободи в інтернеті як протидія загрозам національній безпеці в інформаційній сфері

Нещодавно на голосування Верховної Ради України було винесено проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії загрозам національній безпеці в інформаційній сфері» (законопроект №6688), метою якого є захист національної безпеки України шляхом створення дієвих механізмів протидії кіберзагрозам, кібератакам та кіберзлочинам, а також забезпечення надійності функціонування комунікаційних і технологічних систем. За словами одного з авторів законопроекту, народного депутата від Партії «Народний фронт» Д. Тимчука, документ сприятиме формуванню державної політики у сфері захисту нашої держави від інформаційних загроз, що є особливо актуальним за умов збройного конфлікту з Російською Федерацією. Служба Безпеки України також підтримує необхідність прийняття Верховною Радою України даного проекту Закону і вважає, що внесення змін у чинне законодавство в частині забезпечення інформаційної безпеки та кібербезпеки забезпечить впровадження правового механізму блокування інформаційного ресурсу (сервісу). Блокування можливе за рішенням РНБО України, прийнятим відповідно до Закону України «Про санкції».

У повідомленні прес-центру СБУ йдеться, що застосування РФ під час гібридної війни

новітніх технологій проти України перетворило інформаційну сферу та кіберпростір на одну з ключових арен протистояння з агресором. А захищати інформаційну безпеку України у документі запропоновано шляхом тимчасового блокування доступу до інформаційного ресурсу та видалення з нього інформації, розповсюдження якої заборонено в Україні. Рішення про тимчасове блокування приймається слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора (у разі досудового розслідування), чи судом за клопотанням прокурора (у разі судового провадження); а у виняткових випадках законопроект дозволяє на строк до 48 год. блокувати доступ до веб-сайта без ухвали суду. «Дане положення викликало чи не найбільше заперечень, зважаючи на те, що механізм досудового блокування веб-сайтів не встановлює максимального терміну дії рішення про тимчасове блокування, – говорить Н. Герасимчук, державний експерт з правової роботи Директорату з прав людини, доступу до правосуддя та правової обізнаності Міністерства юстиції України, – а також тому, що підставою для обмеження доступу може стати практично будь-яка інформація в мережі Інтернет, яка, на чийсь думку, може

привести до скоєння тяжких або особливо тяжких злочинів». Крім того, зазначає експерт, положення законопроекту № 6688 щодо навіть мінімального блокування на строк до 48 год. може привести до значних репутаційних та матеріальних витрат для власника інформаційного ресурсу. Документ передбачає зміни і до Кримінального процесуального кодексу України, а саме, пропонує зобов'язати слідчого/прокурора попереджати власника інформаційного ресурсу про можливість застосування тимчасового блокування доступу до ресурсу. По суті, таке положення має виключно інформативний характер для власника ресурсу, оскільки, отримавши попередження, він уже не може змінити зміст клопотання. Відтак, констатує Н.Герасимчук, фактично власник позбавляється можливості надати докази законності поширення ним інформації.

Даним законопроектом також запроваджується Єдиний реєстр виконання судових рішень і застосування санкцій у сфері телекомунікацій, до якого планується вносити відомості про всі сайти у мережі Інтернет, що містять заборонену інформацію. По суті, це буде так званий реєстр заборонених сайтів. Подібний реєстр вже існує у Російській Федерації – Єдиний реєстр доменних імен, вказівників сторінок сайтів у мережі «Інтернет» і мережевих адрес, що дозволяє ідентифікувати сайти, що містять інформацію, розповсюдження якої в Російській Федерації заборонено. Доречно пригадати, як милого року урядом Єгипту було заблоковано доступ до 21-го інформаційного ресурсу без будь-якого офіційного повідомлення. Незважаючи на те, що подібні дії єгипетської влади було представлено у якості вимушених заходів, вжитих під час режиму надзвичайного стану та з метою боротьби з тероризмом, це викликало неабияке обурення з боку населення.

На думку фахівців, очевидними прогалинами законопроекту № 6688, що стають на заваді його ухваленню, є відсутність закріпленої відповідальності органів влади за безпідставне блокування інформаційних ресурсів та процедури оскарження рішень

щодо такого блокування, а також відсутність можливості довести законність розміщення інформації, що оскаржується, до початку блокування. Законопроектом також запроваджується обов'язок операторів, провайдерів телекомунікацій та інших суб'єктів господарювання за власний кошт закуповувати та встановлювати технічні засоби, необхідні для блокування доступу до інформаційних ресурсів. А це для суб'єктів господарювання є додатковим фінансовим навантаженням. Крім того, технічні засоби повинні відповідати особливим технічним вимогам, що може привести до монополії єдиного постачальника «блокувального» обладнання. До речі, невиконання цього положення каратиметься штрафом – «у розмірі 1 відсотка від доходу, отриманого суб'єктом господарювання від надання телекомунікаційних послуг за попередній календарний рік». І, нарешті, Служба безпеки України отримає додаткові повноваження – «забезпечувати блокування доступу до визначеного інформаційного ресурсу...», що надасть їй можливість самовільно регулювати діяльність провайдерів телекомунікаційних послуг.

Важливим є також те, що законопроект № 6688 потребує суттєвого перегляду з урахуванням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і, відповідно, зважаючи на практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Крім того, є позитивний досвід вирішення питання блокування інформаційних ресурсів, яким можна частково скористатися. Для прикладу, у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії з 2013 р. функціонує механізм протидії надмірному блокуванню – так званий «білий список», заявку до якого може подати власник будь-якого, на його думку, неправомірно заблокованого ресурсу. Показовою може стати справа Ахмета Їлдирима у Туреччині, сайт якого було заблоковано турецьким регулятором внаслідок судового наказу про заблокування доступу до усього домену Google Sites, оскільки він містив образливі висловлювання на адресу Мустафи Ататюрка, засновника Турецької республіки, що є порушенням турецького

законодавства. Проте там Суд виніс рішення, що блокування доступу до Інтернету, якщо воно не переслідує протизаконні цілі та не вважається неприйнятним у демократичному суспільстві, є порушенням свободи вираження поглядів. Також Суд звернув увагу на надмірні повноваження органів влади з питань блокування і відзначив, що останнє може бути дозволено, якщо є розумні підстави вважати, що зміст інформації на інформаційному ресурсі призведе до скоєння кримінального злочину. Суттєвим зауваженням ЄСПЛ варто вважати відсутність попередження власника ресурсу про те, що на його сервісі розміщено незаконний контент.

Отож, цілком логічно, що законопроект не набрав необхідної кількості голосів народних депутатів, незважаючи на підтримку його Комітетом Верховної Ради з питань національної безпеки і оборони (хоч і з низкою зауважень). Його було відправлено на доопрацювання, адже текст документу викликає чимало питань.

«З урахуванням певних прогалин даний законопроект буде доопрацьовано, – констатував один з його авторів, народний депутат, член Комітету з питань національної безпеки й оборони І. Вінник (БПП). – Для спільного опрацювання цього важливого документу буде запрошено спеціалістів ОБСЄ й Європейської консультативної місії, яка працює в Україні, а також Посольства США і спеціалістів НАТО». За його словами, як тільки текст відповідатиме європейським принципам з дотримання, з одного боку, прав та свобод людини, свободи слова, а з іншого боку, протидії злочинній пропаганді, його буде внесено до Верховної Ради на повторний розгляд. Як відомо, в ОБСЄ висловили стурбованість щодо законопроекту, оскільки його прийняття може "поставити під загрозу вільний доступ

до інформації в Інтернеті". У Раді Європи також заявили про загрозу свободі слова з боку української держави через законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії загрозам нацбезпеці в інформаційній сфері», який дозволяє досудове блокування сайтів і порушує засади приватності в інтернеті. Своє обурення щодо документу висловила і перший заступник голови комітету свободи слова та інформаційної політики Верховної Ради О. Червакова. Зокрема, вона заявила, що прикладом таких загроз, з якими пропонує боротися цей законопроект, є "будь-який громадський контроль або рядовий пікет". А голова Національної спілки журналістів України С. Томіленко взагалі назвав його "диктаторським". «Це – нова атака на свободу слова, – переконаний він. – У позасудовий спосіб влада зможе заблокувати діяльність будь-якого сайта! Без слідчих дій у редакціях українців можна буде позбавляти доступу до "не таких" сайтів».

Повертаючись до українських реалій, можна стверджувати, що ухвалення в Україні закону про цензуру в Інтернеті буде явним кроком назад, адже суперечитиме європейському виборові наших громадян, порушуватиме міжнародні зобов'язання України, зокрема, у сфері захисту прав людини, і навряд чи дійсно допоможе протидіяти загрозам національній безпеці в інформаційній сфері. *(Матеріал підготовлено з використанням таких джерел: <https://ssu.gov.ua/ua/news/>; <http://detector.media/infospace/>; <https://is.gd/iqeYSY>; <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29339051.html>; <http://gordonua.com/ukr/news/politics/-maljar-vrahovujuchi-shcho-u-nas-vijna-a-informatsijna-zbroja-duzhe-potuzhne-initsiativa-dosudovoji-blokuvannja-sajtiv-zrozumila-i-svojechasna-252221.html>).*

Т. Полтавець, мол. наук. співроб НЮБ НБУВ

«Муніципальна няня»: українські інновації та польський досвід

Захист прав дитини є одним із найважливіших та пріоритетних у будь-якій країні світу. Всебічний розвиток, рівень безпеки та захищеності дитячого населення – показник цивілізованості та гуманності суспільства у державі¹. Існуюча в Україні система захисту прав дітей не в змозі забезпечити реалізацію їхніх прав, що зумовлює необхідність пошуку та створення нових механізмів реалізації державної політики щодо підтримки дітей.

30 травня 2018 року Кабінет Міністрів України затвердив Державну соціальну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року, метою якої є удосконалення системи міжвідомчої співпраці і взаємодії у сфері дитинства та забезпечення захисту прав дітей відповідно до міжнародних стандартів та пріоритетів Стратегії Ради Європи з прав дитини (2016–2021). Для зміцнення та розвитку інституту сім'ї, забезпечення належних соціально-економічних умов її життєдіяльності, урядом прийнято постанову № 427 «Деякі питання реалізації пілотного проекту із соціального захисту сімей з дітьми та підтримки розвитку відповідального батьківства» від 30. 05. 2018.

Однією з новацій у програмі є фінансова підтримка сімей, які користуються послугами няні. За рішенням уряду та за підтримки місцевих органів влади в Україні з 1 січня 2019 р. вводиться поняття найму «муніципальної няні». Проект «Муніципальна няня» презентувала Чуркіна О. І., заступник Міністра соціальної політики України з питань європейської інтеграції. «Ми підтримуємо родини, особливо ті, які мають маленьких дітей, і мамі вже потрібно виходити на роботу. Ті родини, які є багатодітними, і батьки не встигають справлятися з усіма дітьми або якщо дитина часто хворіє. Ми забезпечуємо помічниками з догляду за дітьми. Водночас ми забезпечуємо легалізацію діяльності персональних нянь

та підвищуємо рівень зайнятості населення, тобто створюємо додаткові робочі місця», – пояснила заступник міністра. Відповідальними за впровадження програми Кабмін призначив Міністерство соціальної політики.

Згідно з постановою, відшкодування коштів сім'ям відбуватиметься незалежно від того працює один з батьків чи перебуває у відпустці по догляду за дитиною. Головною умовою для отримання компенсації є офіційне працевлаштування доглядальниці дитини. «Мама може не виходити на роботу, а просто наймати няню для допомоги і за це можна отримувати таку компенсацію», – стверджує О. Чуркіна. Проте, В. Гройсман, коментуючи зміст постанови, переконаний, що цей крок зроблений для того, щоб підтримати матерів, які нещодавно народили дитину і хочуть вийти на роботу. «У ці перші місяці та роки ми маємо підтримати маму, дати можливість їй або родині найняти няню для того, щоб доглядати дитину, а самій йти працювати» – переконаний прем'єр.

В кінці року сім'ї отримають компенсацію за кожен місяць роботи няні у розмірі прожиткового мінімуму на дітей до 6 років, тобто, сума відшкодування залежатиме від прожиткового мінімуму у країні (на даний момент 1559 грн.) та кількості відпрацьованих місяців найманою нянею. В уряді пояснили, що виплати будуть всім однакові, незалежно від регіону. Заступниця міністра соціальної політики повідомила, що для відшкодування коштів, батьки мають подати свою податкову декларацію та копію угоди з нянею.

Грошова компенсація батькам за послуги муніципальної няні нараховуватиметься на умовах співфінансування державного та місцевих бюджетів: 25% – з держбюджету, 15% – з обласного бюджету і 60% – з місцевого. Урядовці підраховали, що такою послугою протягом року можуть скористається 100 тисяч сімей, що в грошовому еквіваленті становитиме близько двох мільярдів гривень.

Зважаючи на те, що досі не прописано чіткого механізму офіційного працевлаштування няні, деякі юристи пояснили можливу процедуру оформлення. Так, С. Кампо, адвокат, партнер «адвокатського об'єднання «Нечаєв і Партнери» вважає, що офіційне працевлаштування можливе, якщо няню оформити як працівника у фізичної особи (осіб). «У такому випадку няня отримає запис до трудової книжки і матиме відповідні соціальні права та гарантії. Ці відносини матимуть підрядний характер, оскільки договором передбачатимуться права та обов'язки сторін, тривалість договірних відносин, розмір оплати, відповідальність сторін тощо».

О. Дроздова, адвокат, директор Адвокатського бюро «Дроздова та партнери» наводить, обов'язкові пункти, які має містити трудовий договір з нянею. Перед усім, в угоді повинен бути прописаний повний перелік обов'язків працівниці, графік роботи. Якщо няню влаштовують на тривалий термін роботи – щорічна оплачувана відпустка (тривалість відпустки, час початку і кінця). Розмір заробітної плати і порядок її виплати (щодня, щотижня чи щомісяця, у який день та у якому вигляді) – обов'язкова умова договору. Для того, щоб угода стала дійсною батькам разом з нянею необхідно подати один зразок договору, ідентифікаційний код роботодавця (батьків) і няні, трудову книжку няні до державної служби зайнятості за місцем свого проживання, – пояснює адвокат.

Безперечно, задум урядовців, щодо додаткової фінансової підтримки сім'ям є доволі привабливим, однак експерти та громадськість не однозначні в цьому питанні.

Користувачі соціальних мереж підтримують таку ініціативу і вважають, що така компенсація – це вагомий внесок у сімейні бюджети для сімей, які наймають няню погодинно, а не на цілий робочий день. Навіть побіжний перегляд ринку праці та дописів у соціальній мережі Facebook, можна підсумувати, що няням батьки готові платити від 4500 –9000 грн. Виплати у 1500 грн. не покривають і половину витрат на зарплату няні, однак, все ж таки, краще і така компенсація, ніж ніякої. Однак, деякі

користувачі вбачають у відшкодуванні радше податкові пільги, а не допомогу чи компенсацію.

Г. Сандул, юрист громадської організації «Трудові ініціативи» позитивно ставиться до ініціативи, стверджуючи, що унормування праці неформально зайнятих працівників (частка яких за різними підрахунками становить до 30% зайнятого населення) – це позитивний крок задля забезпечення їхнього соціального захисту. На форумах, користувачі висловлюють свою підтримку постанові і вважають, що такий хід сприятиме офіційному працевлаштуванню домашніх працівників, що в свою чергу позитивно відобразиться на «соціальному захисті власних громадян».

Однак, деякі люди сумнівно ставляться до ініціативи. Так, мама двох дітей із Вінниці, вважає, що така незначна компенсація не зможе змусити маму вийти на роботу і не бачити як зростає її дитина. «Це незначна компенсація для того, щоб проміняти час зі своєю дитиною на роботу. Крім того, щоб найняти няню, зарплата мами, що працює, має бути такою, щоб вона (разом з чоловіком) змогла утримувати і сім'ю, і няню. Не так вже й багато сімей можуть собі це дозволити, але для них ця компенсація теж не зіграє ролі».

«Ми свою взяли за рекомендаціями друзів, платимо по 50 грн. за годину. У агентстві ж вони беруть від 150 грн. Відповідно, за місяць на няню витрачаємо близько 9 тис. грн., а офіційна коштує від 17 тис. грн. Тож в такому контексті ці 1,5 тис. грн. компенсації ролі не грають», – говорить мама, яка користується послугами няні.

Економічний експерт, О. Охрименко, стверджує, що сума, яку виплачуватиме держава, дуже маленька. «Якщо сім'я буде розраховувати оплату з неї, то вони зможуть брати няню на годину або дві в день або на один день протягом тижня. Няні ж буде вигідно працювати, тільки якщо вона візьме собі з десяток вихованців. Якість роботи буде бажати кращого», – наголошує економіст.

Постає головна проблема від якої залежить дієвість цієї програми – бажання няні офіційно працевлаштуватися задля того, щоб її роботодавці змогли отримати компенсацію.

«Наша няня – вихователь на пенсії. Навіть якщо я захочу скористатися програмою, я не впевнена, що моя няня захоче оформлятися офіційно, заводити ФОП і платити податки з усіх своїх вихованців. І змусити я її не зможу, адже більшість нянь у нас в країні працюють саме так», – пояснює мама дворічного сина О.Стасевича.

Головною причиною чому з домашнім персоналом в Україні не укладають трудові договори – необхідність офіційних процедур та сплату податків – переконаний О. Сандул. Він підрахував, що в разі офіційного працевлаштування няня має платити 18% податку на доходи фізичних осіб, а роботодавець (батьки) – ще 22% єдиного соціального внеску. Як стверджують економісти, офіційне працевлаштування тягне за собою здорожчання послуг няні на розмір сплачених податків, тобто на 19,5%.

Керівник київської агенції з найму домашнього персоналу «Берегиня» А. Білявська стверджує, що сім'ї дуже рідко укладають напряму угоду з нянями, як правило, батьки підписують договори з агенціями, які платять податки, а з нянями укладають контракти про обов'язки і права сторін. «Я не можу доки для себе зрозуміти, чи за ці 1500 грн. няня буде офіційно працевлаштовуватись, чи піде вона оформлюватись у податкову? Я не впевнена. Але це дуже добрий крок. Вірю, що ми з часом прийдемо до того, що ринок нянь запрацює легально і відкрито», – переконанна директор.

О. Охрименко, не впевнений, що в Україні така практика може спрацювати. Він вважає, що співфінансування не вихід, адже основну частину грошей (на нянь) повинні знайти місцеві бюджети. «У деяких містах і селах керівники дуже розумні, і це запрацює без проблем, в інших же мери не здатні зрозуміти, як це потрібно організувати».

Соціолог Е. Лібанова, щодо ініціативи «муніципальна няня» ставиться скептично і вважає доцільнішим відкриття нових дошкільних закладів, а не нянь. «А що це змінить? Одна жінка далі глядітиме одну дитину, навіть якщо це не мати, а няня. Для економіки більший ефект був би, якщо б з'явилося більше дитячих садків», – твердить Лібанова.

На форумі «Української правди», один з дописувачів (учасники спільноти) написав, що з однієї сторони всі хочуть в Європу, а з іншої – всім пільги та компенсації подавай. «Я категорично проти взагалі проти будь-яких пільг усім підряд. А компенсації повинні отримувати тільки люди, які в них потребують. А у нас всім підряд: субсидії, матеріальні допомоги з приводу та без, пільги. Причому, починаючи з депутатів».

Автор матеріалу «Муніципальна няня: стало відомо, як допоможуть українським матерям» Г. Струс пише, «що на словах все це звучить вельми перспективно і дуже навіть здорово. Але при цьому, глава уряду явно забуває про те, що зарплати в Україні найчастіше не дозволяють батькам наймати няню для дитини. До того ж, якби в країні були гідні зарплати і соціальні виплати, як «в цивілізованих країнах», то, можливо, матерям і не треба було б працювати і наймати нянь, за які держава має намір частково платити».

Як показує зарубіжний досвід, така практика допомоги батькам досить успішно діє та розвивається у багатьох державах, зокрема, ряд європейських країн ініціюють подібні проекти для підтримки матерів у післяпологовий період, її поверненні до попереднього ритму життя та швидкому виходу на роботу.

Прикладом у цьому питанні можна назвати нашу сусідню державу – Польщу. У квітні 2017 р. у межах Малопольського воєводства стартував пілотний проект «Małopolska Niania». Це перший проект в Польщі спрямований на підтримку працюючих батьків, що мають маленьких дітей. Яцек Круп керівник Малопольського воєводства, наголосив, що це реальна допомога та підтримка сім'ям, які працюють. А віце-спікер Войцех Козак, припускає, що таки чином можна боротися із безробіттям. Проект координують Регіональний центр соціальної політики у м. Кракові та Маршаловим відділенням Малопольського воєводства. Для участі у програмі, заявки можуть подавати всі сім'ї, бажаючи отримати послуги муніципальної няні, однак лише частина з них реально отримують допомогу. Для визначення таких

родин маршалом Малопольського воєводства створено спеціальну комунальну групу.

Сім'ї, які беруть участь в програмі протягом 10 місяців будуть отримувати 1500 злотих за місяць (незалежно від числа дітей в сім'ї), з яких 1000 злотих будуть надходити з бюджету провінції і 500 злотих з муніципального бюджету, решту зарплати няні – повинні платити батьки.

У повітовому містечку Ченстохова Сілезького воєводства, що знаходиться у південній частині Польщі діє проєкт «Активні батьки – щасливі діти». Як зазначив Петро Гжибовського, керівник Департаменту європейських фондів і розвитку мерії в Ченстохові, що ідея такої допомоги народилася під час співбесід з роботодавцями, які вказали на проблему продовження відпустки по догляду за дитиною після пологів. Програма розроблена для того, щоб батьки мали змогу у короткий термін після народження дитини повернутися до роботи. Представник міської адміністрації в Ченстохові, Владзімеж Ото, пояснює, що таким чином, заохочують молодих батьків повертатися на роботу або розпочинати нову діяльність. Таким чином, сім'я, де є дитина віком до 3 років зможе розраховувати на муніципальну няню протягом року. Послуги доглядальниці оплачуються з міського бюджету і становлять 200 злотих в день або 20 злотих за годину. Для реалізації проєкту місто виділило понад 2 млн. злотих. Виплата допомоги можлива тільки тим сім'ям у яких няня працює офіційно.

У м. Пшина діє програма, відповідно до якої, мінімальну зарплату, всі внески у пенсійний фонд та страховки від нещасного випадку, втрати роботи, медичне обслуговування виплачуються повністю з місцевого бюджету, зокрема, із фонду Інституту соціального страхування. Однак, якщо передбачаються виплати більші – різницю доплачують роботодавці, тобто батьки. Для того, щоб скористатися послугами няні за програмою працюючі батьки повинні повідомити в Інститут про працевлаштування няні. Ті сім'ї, які користуються такою допомогою не можуть претендувати на місце у дитячому садочку та використовувати податковий кредит. Якщо батьки втратили роботу, Інститут соціального страхування зможе ще протягом 3 місяців

оплачувати послуги няні. Нянею у м. Пшина може стати як близьки члени родини так і чужі люди незалежно від професії та соціальної категорії.

Альтернативною формою догляду за дітьми у польському м. Катовіце вважають послуги няні. «Ми сімейний місто. Ми знаємо, що не всі мають можливість залишити маленьких дітей зі своїми бабусями і дідусями», – говорить Мартін Круп, очільник міста. «Для того, щоб підтримати працюючих батьків створюються додаткові місця у дитячих садочках, зменшується оплата перебування там, а ще надається компенсація на послуги няні», – говорить Круп. Програмою передбачена грошова компенсація у розмірі 1800 злотих у місяць протягом 10 місяців. Однак, договір з нянею має бути підписаний терміном не менше як на 12 місяців. Програма діятиме до 30 квітня 2018 р.

У м. Білосток, Підляського воєводства за контрактом працює більше 150 муніципальних нянь. Мінімальну зарплату няні та податки повністю виплачуються з місцевого бюджету. Однак, якщо за контрактом няня отримує вище мінімальної заробітної плати – в такій ситуації батьки доплачують тільки ту суму, що перевищує мінімальну заробітну плату. Так, наприклад, якщо зарплата працівниці складає 2200 PLN за умовами договору, а мінімальна заробітна плата – 2 000 PLN, то батьки виплачують лише 200 злотих.

У м. Влоцлавек, Куявско-Поморського воєводства проєктом «Влоцлавек – місто активних батьків» передбачено, що 7 жінок, після народження дітей вийдуть на попереднє місце роботи, а 11 жінок, які втратили роботу і перебувають на обліку у центрі зайнятості зможуть знову влаштуватися на роботу. Таким чином 18 жінок знову будуть працевлаштованими. Максимальні виплати складають 800 злотих в місяць на одну дитину.

Муніципальний центр з надання сімейної допомоги при Трудовому бюро праці в м. Торунь запусив проєкт «Підтримка зайнятості осіб, які виконують функції по догляду», метою якого є підвищення професійної діяльності людей, які доглядають дітей до 3 років. У проєкті візьмуть участь 80 осіб з муніципалітету Торунь, в тому числі:

56 осіб безробітних, що планують надавати послуги няні та 24 людини, які повертаються на ринок праці після відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Отже, ратифікувавши Конвенцію ООН про права дитини від 27 вересня 1991 року, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити та захищати права та свободи дітей. Державна соціальна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини», безпосередньо постанова № 427 «Деякі питання реалізації пілотного проекту із соціального захисту сімей з дітьми та підтримки розвитку відповідального батьківства» призначена для зміцнення та розвитку інституту сім'ї, забезпечення належних соціально-економічних умов її життєдіяльності. Реалізація цієї мети здійснюється шляхом реформування системи забезпечення прав дітей, запровадження партнерських відносин між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та територіальними громадами. Ініціатива «Муніципальна няня», яка буде запроваджено з 1 січня 2019 р. створюється можливість батькам самостійно обирати нянь для дітей, контролювати їх діяльність, та отримувати підтримку, якщо мама має виходити на роботу, та багатодітним родинам. Фінансування послуги відбуватиметься за умови співфінансування бюджетів: державного та місцевого.

Аналізуючи постанову, можна зауважити, що суспільство неоднозначно ставиться до такої ініціативи: одні схвально ставляться та підтримують проект, інші – скептично або зовсім не підтримують ініціативу.

До позитивних моментів новації можна віднести: можливість мами вийти на роботу після народження дитини і в короткий час знову соціалізуватися, не хвилюючись, що її дитина буде недоглянутою; отримувати невелику грошову компенсацію на найом няня; можливість офіційного працевлаштування няня, тобто зменшити безробіття. Однак, як стверджують експерти виникають деякі проблеми, зокрема, невеликі грошові компенсації не стимулюють батьків офіційно наймати няню. Проте, українська приказка: «Копійка гривню береже» у цій ситуації доречна: компенсація у 18000 грн. на рік – це

невеликі, але проте все ж заощадження для сім'ї. Як показує зарубіжний досвід, зокрема у Польщі, компенсації на послуги няні також не значні. Інше питання – чи готові наші няні вийти з «тіні», офіційно працевлаштуватися і платити податки до державної казни, бо навіть у тій самій Польщі ринок нянь є офіційним. Ініціатива – не погана, а чи буде результат – життя покаже (*Матеріал підготовлено з використанням таких джерел:* <https://forum.pravda.com.ua/index.php?topic=1005663.0>; <http://kordon.in.ua/news/initsiatyva-uryadu-schodo-derzhavnojinyani-mozhe-provalytysya-ekspert-99451/>; <http://pravda.if.ua/nyanya-dlya-groysmana-yak-premier-narodzhuv/?print=25287>; https://zik.ua/zmi/bbc/2018/06/12/news-44441249_93595; https://espreso.tv/article/2018/06/12/korobka_malyukata_municipalna_nyanya_chy_sprychynyat_iniciatyvy_uryadu_bebi_bum; https://espreso.tv/news/2018/05/30/quotmunicipalna_nyanyaquot_ta_bebi_boksy_scho_proponuye_uryad_dlya_pidvyschennya_narodzhuvanosti; <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/bejbi-boks-ta-munitsipalna-njanja-shcho-peredbachaje-dodatкова-tsilova-pidtrimkadlja-novonarodzheno-2473197.html>; <https://forum.pravda.com.ua/index.php?topic=1005637.0>; <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2470547-grosi-na-nanu-ukraincam-obicaut-vze-z-nastupnogo-roku.html>; <https://m.znaj.ua/society/municipalna-nyanya-stalo-vidomo-yak-dopomozhut-ukrayinskym-materyam>; https://ua.censor.net.ua/news/3070193/programa_munitsypalna_nyanya_pochnetsya_z_1_sichnya_2019_roku_groyisman; <https://www.tvn24.pl/katowice,51/czestochowa-miasto-zaplaci-za-opieke-niani-nad-dzieckiem,627530.html>; http://www.pszczyna.pl/dla_mieszkancow/niania; http://www.gminaskawina.pl/index.php?option=18&action=articles_show&art_id=588&menu_id=788&page=17; <http://www.infokatowice.pl/2018/06/18/urzed-miasta-katowice-doplaci-do-niani-dla-twoje-dziecka-sa-pewne-warunki/>; <http://www.bialystokonline.pl/dofinansowanie-na-zatrudnienie-niani-umowe-mozna-podpisac-z-osob-spokrewniona,artykul,98570,10,1.html>; <http://mopr.wloclawek.pl/?cid=1867>; <http://www.mopr.torun.pl/index.php/projekty-efs/930-wsparcie-zatrudnienia-osob-pelniacych-funkcje-opiekuncze>).

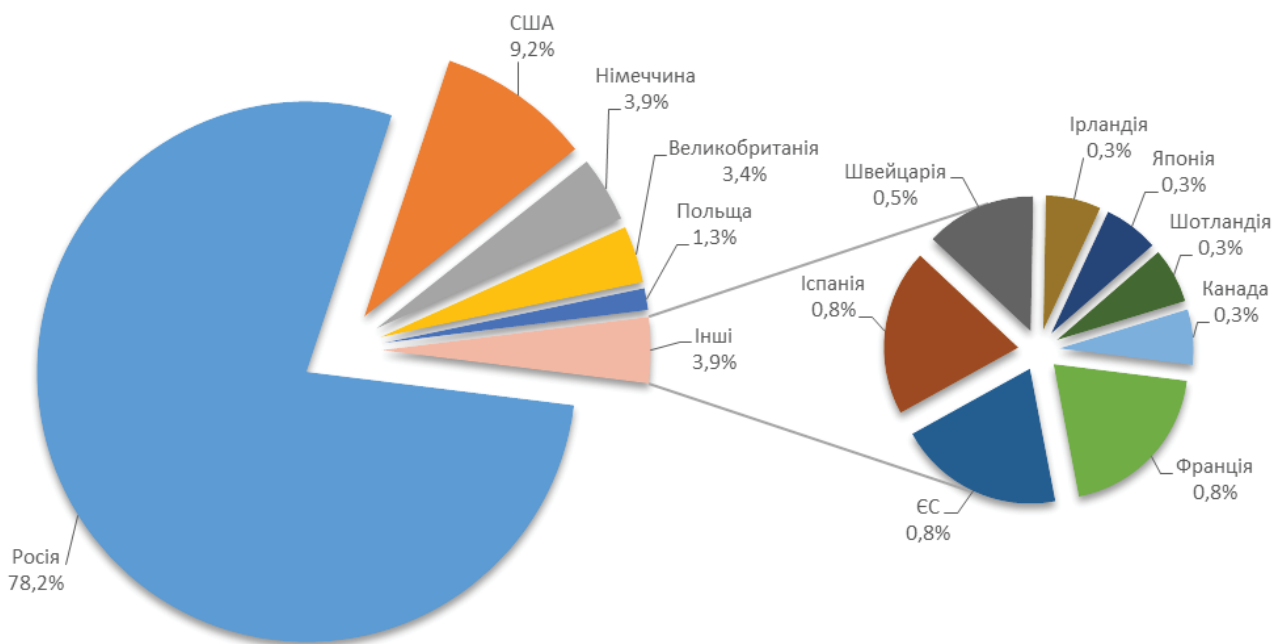
ІНФОРМАЦІЙНА КАРТИНА МІСЯЦЯ

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

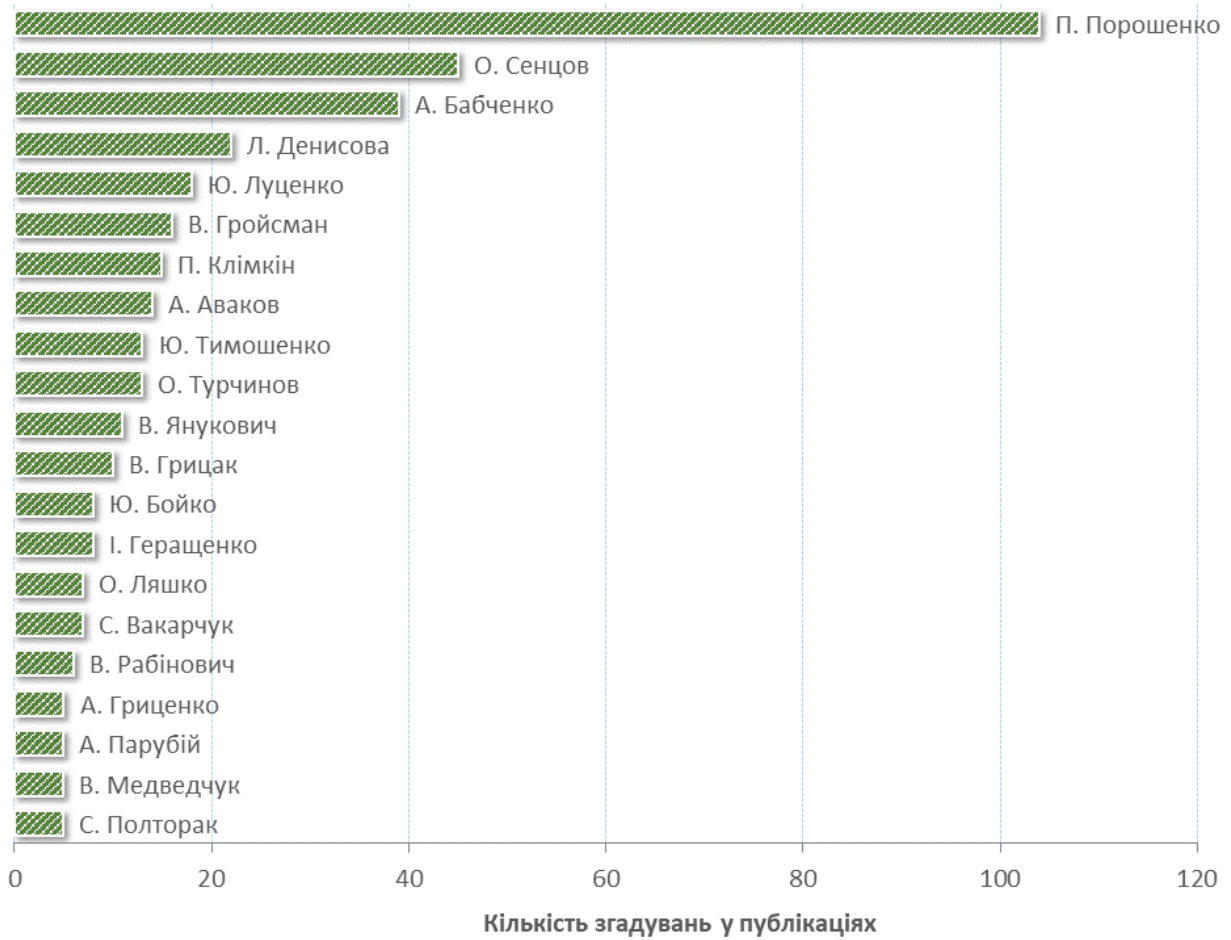
О. Саморукова, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Основні тенденції висвітлення української тематики у іноземних ЗМІ (червень 2018 р.)

Співвідношення кількості публікацій по світу

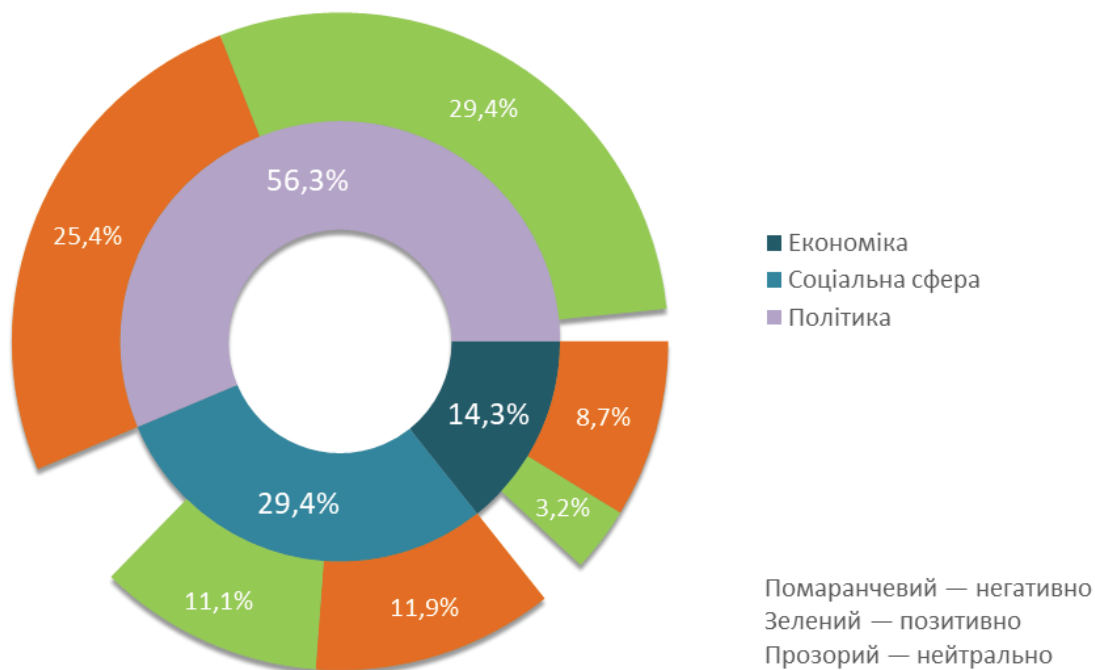
Персоналії в зарубіжних ЗМІ

Оціночний розподіл за сферами діяльності (західні ЗМІ)

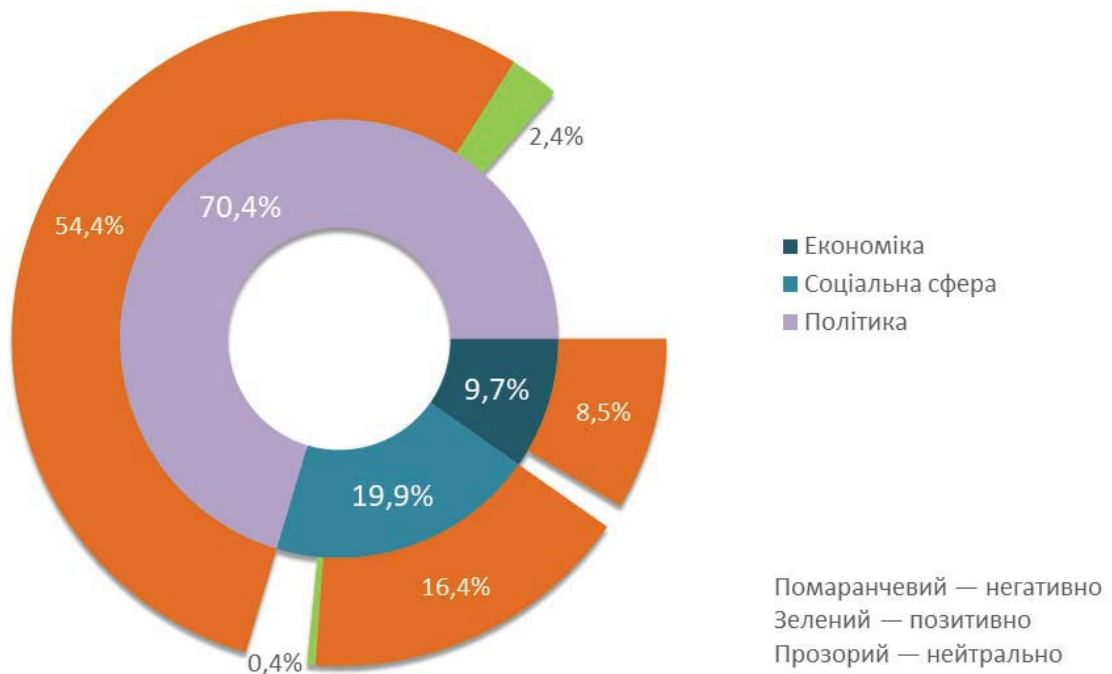
Оціночний розподіл за сферами діяльності (західні ЗМІ)

Оціночний розподіл за сферами діяльності (російські ЗМІ)

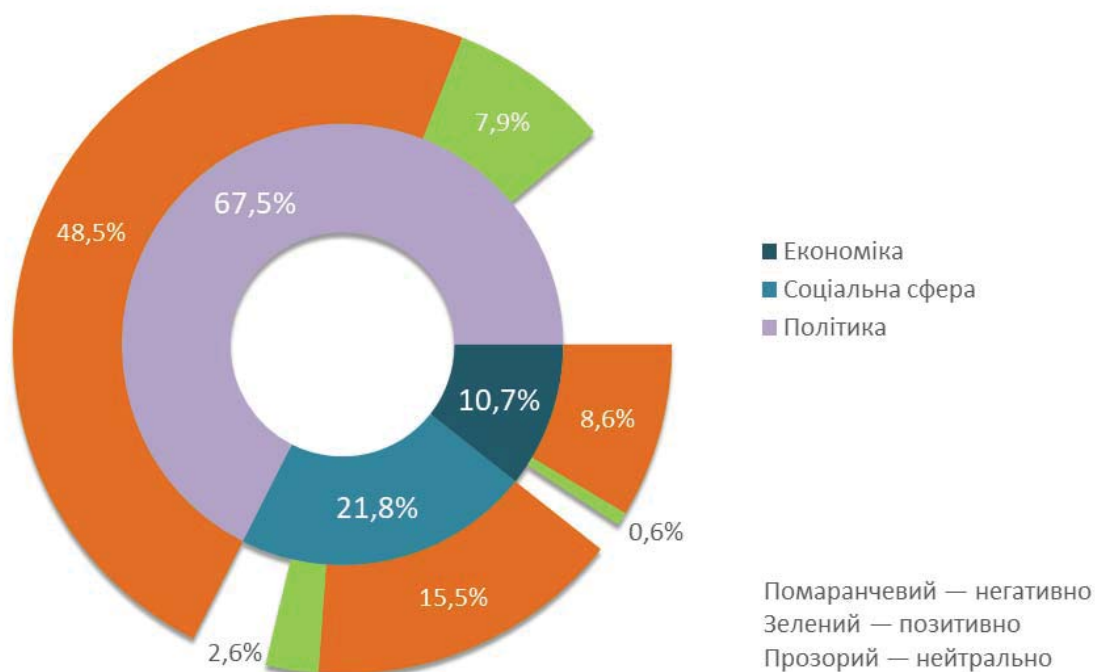
Оціночний розподіл за сферами діяльності (російські ЗМІ)

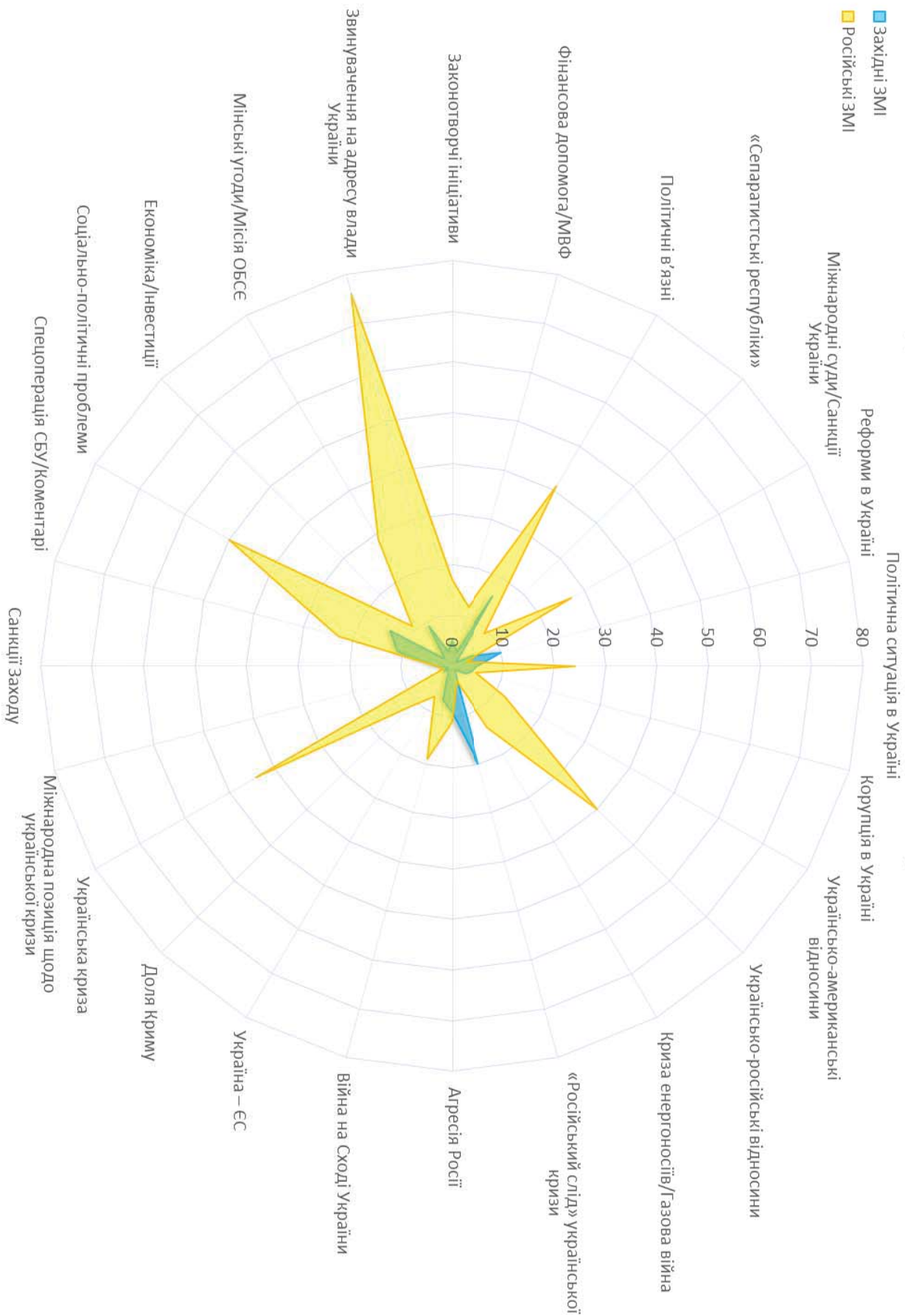
Оціночний розподіл за сферами діяльності

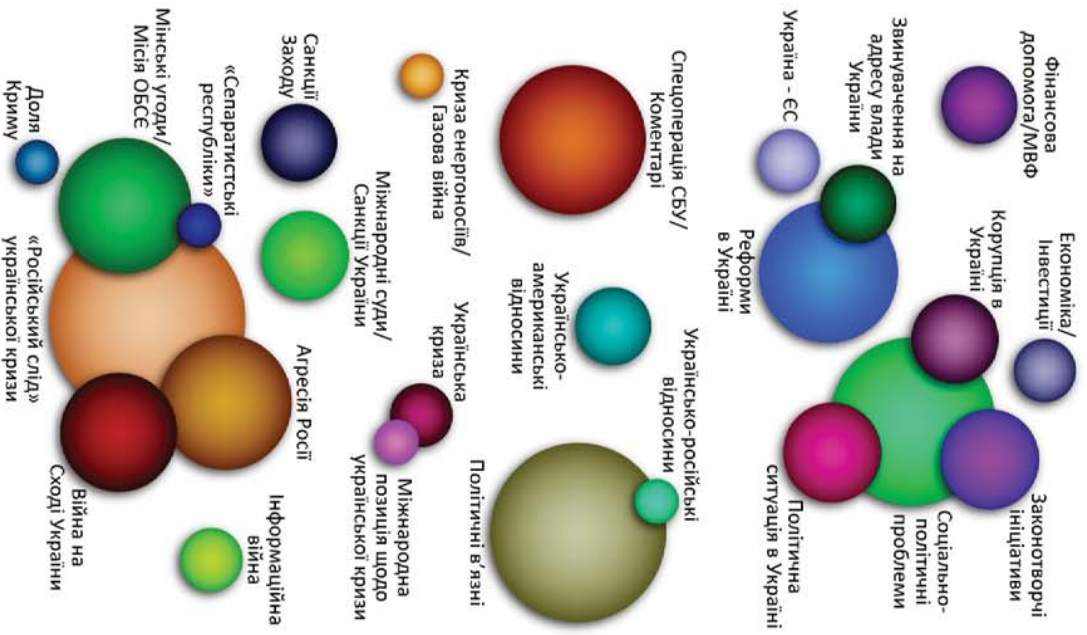
Оціночний розподіл за сферами діяльності

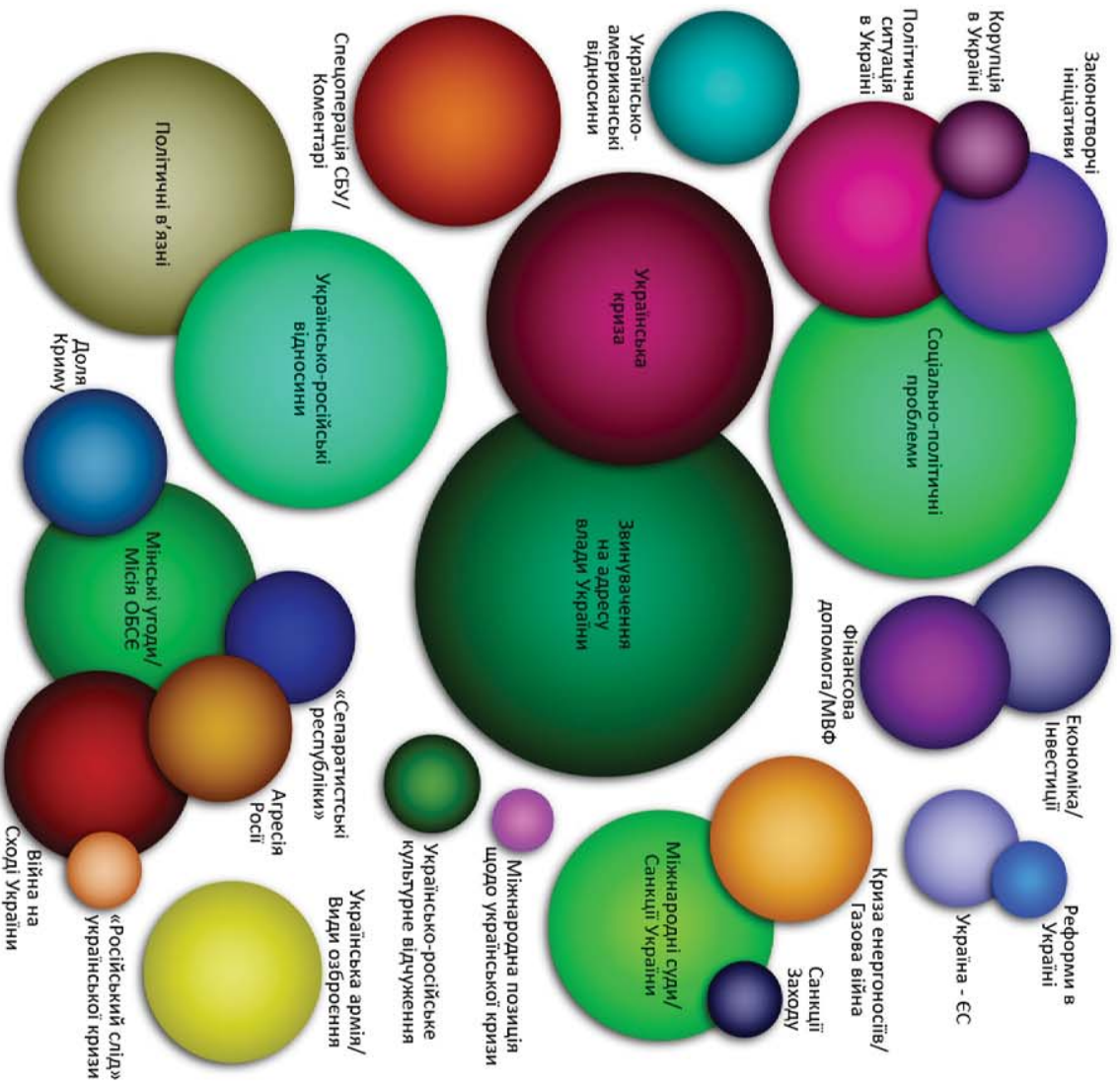
Співвідношення ключових тем у західних та російських ЗМІ

Західні ЗМІ

Російські ЗМІ

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Моніторинг законодавства

Податки та збори

Податок на додану вартість

ІПК ДФСУ від 14.05.2018 р.
№2115/6/99-99-15-03-02-15/ІПК

Оскільки ПКУ до 01.01.2019 звільняє від оподаткування ПДВ операції з постачання паперу та картону для утилізації (макулатури та відходів), то за такими операціями платник податку зобов'язаний визначити податкові зобов'язання з ПДВ відповідно до ст.199 ПКУ.

ІПК ДФС від 27.06.2018
№ 2869/6/99-99-15-03-02-15/ІПК

У разі реалізації платником податку подарункової картки податкові зобов'язання з ПДВ визначаються на дату сплати коштів за таку подарункову картку («перша подія»). Обмін такої картки на товари/послуги для цілей оподаткування ПДВ буде «другою подією», яка не зумовлює податкових наслідків в частині визначення податкових зобов'язань з ПДВ.

ІПК ДФС від 19.06.2018
№ 2728/6/99-99-15-02-02-15/ІПК

У разі якщо неприбуткова організація здійснює операції з постачання товарів/послуг на митній території України, що підлягають оподаткуванню ПДВ, загальний обсяг яких протягом останніх 12 календарних місяців перевищує 1 млн. гривень, то така організація повинна зареєструватись як платник ПДВ.

Запитання-відповідь

на онлайн-ресурсі «Вісник. Офіційно про податки» від 01.06.2018

Операція постійного представництва нерезидента, яке зареєстровано як платник ПДВ, із внесення нерухомого майна, розташованого на митній території України, до статутного фонду іншого суб'єкта господарювання (резидента), є об'єктом оподаткування ПДВ та оподатковується ПДВ за основною ставкою – 20 %.

Державне регулювання

Перевірки, контроль, штрафи

Запитання-відповідь
на інформаційно-довідковому ресурсі ДФС «ЗІР» у підкатегорії 138.02

Податківці нагадали яким чином нараховується пеня у разі самостійного виявлення платником податків заниження суми податкового зобов'язання за періоди до/з 01.01.2017.

Новини на офіційному веб-сайті ДФС
від 02.07.2018

У ДФС розповіли про результати перевірок інтернет-магазинів торгівців технічно складних товарів за 2018 рік. Зокрема, ДФС застосовано понад 0,5 млн. грн. штрафних санкцій.

Галузі та сфери діяльності

Фінансові послуги

Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII
Через сім місяців вводиться новий режим валютного регулювання. 7 липня набув чинності Закон «Про валюту і валютні операції». Законом врегульовані основні правила здійснення валютного регулювання і валютного нагляду. Документ встановлює: новий режим валютного регулювання за принципом «дозволено все, що прямо не заборонено законом»; загальний режим проведення валютних операцій на території України; деталі здійснення валютних операцій і т. д. Нацбанк збереже мінімально необхідні повноваження в даній сфері, які будуть перешкоджати раптовому відтоку короткострокового капіталу.

Проект закону від 20.06.2018 № 6027-д

Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування». Передбачено, що банки отримають доступ до Державного реєстру актів цивільного стану

(за наявності письмової згоди фізичної особи). Зміни стосуються і іпотечних відносин – після завершення позасудового врегулювання будь-які наступні вимоги іпотекодержателя щодо виконання боржником основного зобов'язання є недійсними, якщо інше не визначено договорами іпотеки, надання кредиту або про задоволення вимог іпотекодержателя. Закон вступає в силу з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію через три місяці.

Проект закону від 20.06.2018 № 6027-д

Держреєстратор зобов'язаний буде зареєструвати право власності на нерухоме майно за іпотекодержателем – фінансовою установою, незважаючи на вже зареєстровані обтяження. Така реєстрація передбачена в разі звернення стягнення на предмет іпотеки, передачі його в управління, позасудового врегулювання. Наявність зареєстрованих після державної реєстрації іпотеки обтяжень, інших речових прав, в тому числі іпотеки, на передане в іпотеку майно не є підставою для відмови в державній реєстрації права власності за іпотекодержателем.

Постанова ВС від 13.03.2018

у справі № 914/881/17

Велика Палата Верховного Суду, розглянувши справу про визнання недейсним звіту про оцінку майна, прийшла до висновку, що цей документ не створює ніяких правових наслідків для учасників правовідносин з оцінки майна, а лише відображає і підтверджує зроблені суб'єктом оціночної діяльності – суб'єктом господарювання висновки і його дії по реалізації своєї практичної діяльності з певних питань. Таким чином, суд не може розглядати спори про визнання такого звіту недейсним.

Об'єкти правовідносин

Нерухомість

Постанова Кабміну
від 20.06.2018 № 498

Уряд затвердив нову редакцію Примірного положення про користування гуртожитками, яким визначено порядок користування

гуртожитками: жилою площею, жилими та іншими приміщеннями в них.

ПКДФСУ від 27.06.2018

№ 2890/6/99-99-15-03-02-15/ПК

На думку ДФСУ, операція із внесення платником ПДВ нерухомості до статутного фонду інших юридичних осіб, як платників ПДВ так і неплатників, є об'єктом оподаткування ПДВ та підлягає оподаткуванню на загальних підставах за основною ставкою.

Земля

Закон від 03.07.2018

(законопроект № 5495)

Законом, зокрема, збільшені в декілька разів адмінштрафи за незаконну вирубку, пошкодження та знищення лісових культур: для громадян – від 255 до 510 грн (зараз від 85 до 170 грн), для посадових осіб – від 1275 до 2550 грн (наразі від 119 до 204 грн). Також встановлено кримінальну відповідальність (позбавлення волі від 3 до 5 років) за переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, а також лісоматеріалів необроблених. Закон набирає чинності з 01.01.2019. До 01.01.2027 забороняється вивезення за межі України в митному режимі експорту деревини паливної (товарна позиція 4401 УКТЗЕД).

Постанова ВС від 16.05.2018

у справі № 918/633/16

Розміщення тимчасової споруди за відсутності документів, які підтверджують право користування землею, є незаконним, навіть при наявності паспорту прив'язки тимчасової споруди для підприємницької діяльності.

Запитання – відповідь,

розміщені на ЗІР в категорії 112.05

Якщо населені пункти, які входять до об'єднаної територіальної громади, відносяться до різних контролюючих органів, податкові

декларації подаються до контролюючих органів, до яких відносяться земельні ділянки, щодо кожного коду органу місцевого самоврядування за місцезнаходженням земельної ділянки за КОАТУУ.

Конкуренція

Постанова ВС від 26.06.2018
по справі № 922/3928/17

Направлення вимоги про надання інформації є способом одержання необхідної інформації для виконання покладених Законом України "Про Антимонопольний комітет України" на органи АМКУ завдань і обов'язків; виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції є наслідком дослідження ринку, а не його передумовою. Таким чином, територіальне відділення АМКУ мало право витребувати у товариства відповідну інформацію (необхідну для проведення дослідженням ринку послуг капітального ремонту), а товариство, у свою чергу, зобов'язане було надати таку інформацію у встановлений строк.

Рішення АМКУ від 23.06.2018
№№ 318-р, 319-р, 320-р

ТОВ «Мрія Насіннєвий Завод» отримало дозволу на концентрацію, а саме на набуття контролю над активами International Finance Corporation шляхом права користування активами, які забезпечують здійснення діяльності з приймання, зберігання та первинної обробки сільськогосподарських культур.

Рішення АМКУ
від 21.06.2018 №315-р

Групи «WOG», «ОККО», «Надежда» тощо отримали багатомільйонні штрафи за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які полягали у схожому підвищенні цін на СВГ при його реалізації у роздріб у серпні 2017 року, при тому, що аналіз ситуації на ринку спростовує наявність об'єктивних причин для

вчинення таких дій, що призвело до обмеження конкуренції.

Рішення АМКУ
від 21.06.2018 №316-р

Оштрафовано ТОВ «Київський БКК» на 326 052 грн. за вчинення порушення передбаченого статтею 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у вигляді використання зазначеним товариством у господарській діяльності оформлення упаковки, схожого на оформлення упаковки виробництва дочірнього підприємства «Кондитерська корпорація «РОШЕН».

Праця

Постанова ВС від 27.06.2018
по справі №552/992/17

Невиплата звільненому працівникові всіх сум, що належать йому від власника або уповноваженого ним органу, є триваючим правопорушенням, а отже, працівник може визначити остаточний обсяг своїх вимог лише на момент припинення такого правопорушення, яким є день фактичного розрахунку. Застосування принципу співмірності при визначенні розміру відшкодування працівникові середнього заробітку за час затримки розрахунку при звільненні є правом суду.

Постанова ВС від 26.06.2018
по справі №133/1806/16-ц

ВС нагадав, що для встановлення початку перебігу строку у справах про звільнення визначальними є такі юридично значимі обставини, як вручення копії наказу про звільнення або день видачі трудової книжки. Перебіг строку звернення до суду починається у разі: вирішення трудового спору – з дня, коли працівник дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права (тримісячний строк звернення до суду); розгляду справи про звільнення – з дня вручення копії наказу про звільнення (місячний строк звернення до суду); розгляду справи про звільнення – з дня видачі трудової книжки (місячний строк звернення до суду).

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайте «Минфин»

Про автора: Виталий Шапран, член исполкома УОФА

Защита прав кредиторов в Украине может улучшиться

В июне 2018 года Верховная Рада приняла проект Закона 6027-д, направленный на улучшение кредитного климата в Украине, который может оказать позитивное влияние на прирост кредитования уже в 2019 году. Принятый закон очень не понравился проблемным заемщикам и, поскольку был принят во втором чтении и в целом, сегодня есть риск негативного влияния со стороны тех, кто не привык возвращать кредиты или помогает избежать последствий нерадивым заемщикам.

Специфика Украины

К сожалению, после 2014 года в Украине сложился худший в Европе кредитный климат. Кроме нормативных проблем, которые мы могли наблюдать и до 2014 года, нам добавились проблемы, связанные с утратой контроля над рядом территорий Донбасса и Крыма. Вот и получается, что нерадивые заемщики, которые до 2014 года обросли долгами, после утраты контроля над территориями имели возможность забыть о них, перебравшись на территории, неподконтрольные Украине.

Особенно большой проблемой остается зона АТО, которая в разных банках поглотила до половины заемщиков-физических лиц. Украинское правосудие не может дотянуться до заемщиков, которые скрываются в зоне АТО, а это, в свою очередь, привело к тому, что такие проблемные кредиты начали отдавать коллекторам за 0,5-1% от номинала или списывать с балансов.

Подпортил статистику и Крым. Крымские власти выпросили у Федеральных властей РФ принять закон, по которому все переговоры между заемщиками в Крыму и коллекторами происходили бы через Фонд защиты

вкладчиков, а позже так называемая местная власть Севастополя решила вообще дать возможность списывать задолженность перед коллекторами.

Большинство украинских банков давно списали долги Крымчан и жителей зоны АТО или продали их. Однако общую картину на кредитном рынке долги жителей зоны АТО и Крыма подпортили, и с этим, для реанимации привлекательности кредитного рынка Украины, нужно что-то делать. Для этого законодатели решили одним законопроектом устранить большинство дыр в законодательстве, которые использовали физические и юридические лица, чтобы не платить по кредитам.

Британским путем

Британское право, пожалуй, обладает лучшей практикой по защите прав кредиторов, а британские суды славятся тем, что рассматривают спор кредитора и заемщика по существу. Если кредит был выдан – заемщик должен его вернуть. Если у кредитора был залог, а заемщик не справился с обслуживанием кредита, залог должен переходить к кредитору. В защиту таких простых правил был и принят законопроект 6027.

Кредитная практика в Украине до и после 2014 года была и пока что остается ужасной. Судебный реестр содержит тысячи решений судов, из которых следует, что права кредитора в Украине часто просто игнорируются. Основные приемы уклонения от исполнения кредитных обязательств в Украине связаны с манипуляциями с залогом. Подделка документов, несанкционированное внесение изменений в реестры, регистрация несовершеннолетних детей в обход запрета от кредитора, предъявление претензий на залог со стороны аффилированных третьих лиц – все это и еще много занимательных историй придумывают творческие работники юридической отрасли, лишь бы не платили по

* Збережено стиль і граматику оригіналу

кредитам их клиенты. Не менее любопытны и манипуляции с залоговой недвижимостью при получении наследства.

Банкиры на службе обществу

За время независимости в стране выросла целая отрасль, которая может противостоять юридическим службам крупных банков. Эти нечистые на руку юристы опираются на коррумпированную систему из госслужащих и частных нотариусов, реже – на обычных граждан. Лет 5 назад к ним присоединились инвестиционные банки, которые имели наглость даже вписать в свой официальный прайс-лист такую услугу, как «реструктуризация долгов».

Задача юристов и «инвестбанкиров» состоит в том, чтобы измотать кредиторов и сделать все, чтобы они поверили, что кредит вернуть нельзя, после чего выкупить этот кредит с дисконтом или добиться его списания. К сожалению, истории успехов уклонения от кредитных обязательств с последующим их дисконтом не одиноки.

6027-д совсем не устранил все проблемы в отечественном законодательстве, за которые привыкли прятаться проблемные заемщики, однако существенно сократит количество случаев, когда заемщик избавляется от задолженности через суды или принуждает кредитора к дисконту задолженности. Я надеюсь, что банковское сообщество приложит сейчас массу усилий для того, чтобы 6027-д вступил в силу и кредитный климат в Украине отделился от уровня африканских стран, приблизившись если не к британской практике, то к стандартам ЕС.

Не стоит бояться юристов, часть из которых потеряют работу, или оплаченных нечистыми на руку олигархами статей в СМИ, нужно бороться за права кредиторов и прививать бизнесу и населению ответственное отношение к взятым обязательствам. Каждая гривна, которая взята в кредит, должна быть возвращена кредитору. Да, существуют «форс-мажорные обстоятельства», «уважительные причины», «неожиданные изменения конъюнктуры рынка» и т.д., но они не могут составлять 30-50% от выданных кредитов. До среднестатистического украинца и олигархов нужно донести, что

кредиты нужно обслуживать и возвращать. В противном случае у экономики Украины нет будущего, а за него стоит побороться, как и за граждан нашей страны, которые сегодня в среднем платят от 50 до 125% годовых в год за потребительские кредиты, но не понимают, что столь высокие ставки появились в нашей стране из-за нерадивых заемщиков, за которых платят порядочные граждане (<https://minfin.com.ua/blogs/vshapran/116581/>). 2018. – 17.07).

Блог на сайті «Zaxid.Net»

Про автора: Левко Прокіпчук, начальник Львівської митниці ДФС

Чи всі схеми з євробляхами руйнує законопроект 8488?

Трохи згасли емоції від мітингів, що проводились АЕС в Києві та від рішень прийнятих ВР України та оголошених прем'єром. То ж вирішив трохи присвятити уваги законопроекту 8488. Тим більше, що вся увага як АЕС, так і інших організацій спрямована на удосконалення законопроекту 8457 (а саме, зменшенню/скасуванню акцизів). Відверто кажучи і сам спочатку аналізував цей законопроект (позитивні та негативні сторони), як такий, що може усунути причину появи на українських дорогах значної кількості авто з єврономерами.

Однак насправді аналіз двох прийнятих у п'ятницю 13 липня у першому читанні законопроектів слід здійснювати комплексно, оскільки 8457 надає можливість оформити відповідні авто, а 8488 – мав би унеможливити подальше існування схем ввозу євроблях та посилити відповідальність за порушення встановлених правил.

Отож далі хочу звернути увагу як користувачів євроблях, так і депутатів ВР на певних речах в законопроекті 8488 для його подальшого доопрацювання та розуміння.

Перш за все суттєво підвищено розмір відповідальності за порушення термінів транзиту та тимчасового ввезення як транспортних засобів як особистого користування, так і комерційного використання,

а саме за перевищення відповідних строків більш ніж на двадцять діб, але не більше ніж на тридцять діб, а так само видача їх без дозволу органу доходів і зборів передбачено відповідальність у розмірі – п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (85 тис. грн.), а у разі перевищення більш ніж на тридцять діб, а так само втрата цих транспортних засобів, у тому числі їх розкомплектування загрожує штраф в розмірі десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170 тис. грн.) або конфіскацію відповідних авто. При чому цікавим є той факт, що розгляд наведених справ про порушення митних правил, де санкція статті передбачає штраф у розмірі 170 тис. грн. або конфіскацію віднесено цілком логічно до повноважень суду. Проте, на мою думку, і частину 5 цих статей, де штраф визначено у сумі 85 тис. грн. слід також передати на розгляд судів, оскільки як показує практика такі величезні штрафи в будь-якому разі оскаржуються до суду.

Багато з користувачів євробрях (особливо в прикордонних районах) вважає, що якщо неможливо або дуже ризиковано буде користуватись авто ввезеними в режимі тимчасового ввезення нерезидентами, то залишиться можливість використовувати такі авто в режимі транзиту, та кожні 5/10 днів робити «пересічку». Однак в законопроекті 8488 для таких осіб є величезний сюрприз, а саме запропонована редакція ст. 381 передбачає, що громадянам дозволяється помішувати у митний режим транзиту транспортні засоби особистого користування з метою прохідного транзиту через митну територію України за умови їх письмового декларування в порядку, передбаченому для громадян, та внесення на рахунок органу доходів і зборів, що здійснив пропуск таких транспортних засобів на митну територію України, грошової застави в розмірі митних платежів, що підлягають сплаті при ввезенні таких транспортних засобів на митну територію України з метою вільного обігу. Зазначені вимоги не поширюються на транспортні засоби, постійно зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземної держави, що підтверджується відповідним

документом, та переміщуються громадянами-нерезидентами. Слід зауважити, що існуючі норми щодо грошової застави не передбачають порядку повернення її громадянам, що її внесли. Очевидно це має бути змінено.

Тобто фактично без грошової застави в прохідний транзит зможуть заявляти лише громадяни нерезиденти. На мою думку, ця норма позитивно вплине на зменшення кількості автомобілів, що перетинатимуть кордон (відповідно зменшиться навантаження на пункти пропуску та черги перед ними).

Нагадаю лише, що зміни до Податкового кодексу, які стосувалися оподаткування так званих «човників» вже за 6 місяців призвели до скорочення на 15 % автомобілів, що перетнули кордон в пунктах пропуску Львівщини. Більш того аналіз випадків виявлення фактів порушення митних правил з приховуванням в тайниках свідчить, що абсолютна більшість таких дій вчинялась із застосуванням авто на іноземній реєстрації (оскільки вартість такого авто, що може бути конфіскований судом як правило є незначною і можливий заробіток перебиває існуючі ризики).

Законопроектом 8488 усунуто ще одну прогалину, яка виникла після рішення Конституційного суду України № 1-рп/2015 від 31.03.2015. Нагадаю, що цим Рішенням надано офіційне тлумачення редакції ст. 469 МК України та визначено, що користування або розпорядження транспортними засобами особистого користування, які поміщені в митний режим тимчасового ввезення на митну територію України, не є адміністративним правопорушенням, передбаченим у частині 2 статті 469 Митного кодексу України. Законопроектом пропонується доповнити ст. 469 МК України ч.4, згідно з якою передача транспортного засобу особистого користування, тимчасово ввезеного на митну територію України чи поміщеного у митний режим транзиту, у володіння, користування або розпорядження особі, яка не ввозила такий транспортний засіб на митну територію України чи не помішувала його у митний режим транзиту, а так само використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності

та/або отримання доходів в Україні тягне за собою накладення штрафу в розмірі двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (34 тис.грн.)

Однією з норм, що покращує становище володільців авто на єврономерах є частина 7 ст. 365 МК України, згідно з якою митне оформлення товарів, ввезених на митну територію України громадянами, за товарними позиціями 8701 – 8707, 8711, 8716 згідно з УКТ ЗЕД, що підлягають державній реєстрації, може здійснюватися у будь-якому органі доходів і зборів на всій митній території України з пред'явленням їх цьому органу. На даний час згідно з наказом Держмитслужби від 17.11.2005 N 1118 митне оформлення ТЗ (крім ТЗ, визначених у пункті 2 цього розділу цих Правил), що переміщуються громадянами через митний кордон України, проводиться митним органом за місцем постійного проживання або тимчасового перебування таких громадян. Зазначена норма встановлювалась з метою недопущення міграції митного оформлення автомобілів до митниць, де контроль за дотриманням законодавства був послаблений. Хоча насправді на даний час ця норма легко «обходиться» громадянами, які мають бажання оформити свій автомобіль в конкретній митниці (через винаймання гуртожитків, номерів готелю у відповідній області, що підтверджує тимчасове перебування громадян у зоні діяльності відповідної митниці).

Законопроект 8488 містить також багато ефективних норм, які регулюють процес притягнення порушників до відповідальності.

Так, зокрема ч.1 ст. 467 МК України пропонується викласти у новій редакції, згідно з якою якщо справи про порушення митних правил відповідно до статті 522 цього Кодексу розглядаються органами доходів і зборів або судами (суддями), адміністративне стягнення за порушення митних правил може бути накладено не пізніше, ніж через шість місяців з дня виявлення правопорушення. Строк накладення адміністративних стягнень у справах про порушення митних правил зупиняється на час розгляду таких справ судом. Доволі часто порушники не намагаючись

оспорити сам факт порушення при зверненні до суду чіплялись за процесуальні строки, що використовувались ними як спосіб ухилення від відповідальності. Запропонована редакція фактично унеможливила такий спосіб захисту. Разом з тим слід зазначити, що ні Митний кодекс, ні Кодекс про адмінправопорушення не визначає спосіб підрахунку процесуальних строків у разі їх зупинення. У зв'язку з цим з метою усунення випадків, коли суд буде скеровувати справу на доопрацювання, а потім закривати провадження через закінчення строків притягнення до відповідальності виникло єдине зауваження – це те, що слід уточнити, що від дня припинення обставин, що були підставою для зупинення строків притягнення до відповідальності, перебіг відповідного строку продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинення.

Ще одним удосконаленням положень МК України в питанні притягнення до відповідальності є те, що у разі відсутності особи при складанні протоколу про ПМП, його скеровується за повідомленою особою або наявною в органах доходів і зборів адресою (місце проживання або фактичного перебування). Вказана редакція ч. 9 та 10 ст. 494 МК України дозволяє не розшукувати особу для її складення через відповідні орієнтування, а за наявності складу правопорушення розпочати фіксування порушення. Разом з тим передбачаю можливу проблему з адресою, місцем проживання нерезидентів. Тобто, щоб застосувати цю норму до іноземців при невивезені ним тимчасово ввезеного автомобіля, необхідно вносити в базу даних чи прикордонників, чи митників адреси водіїв-нерезидентів. Окрім того є ще одна складність – це те, що в дуже багатьох випадках особи, які ввозять авто на єврономерах повідомляють недостовірну адресу, а згодом стверджують, що саме посадова особа митниці невірно її внесла, щоб позбавити права на захист. На мою думку, способом вирішення даного питання є можливість особи самостійно перевірити адресу, внесену до баз даних митниці чи з використанням ЕЦП, чи із застосуванням так

званих дзеркальних моніторів безпосередньо на кордоні при перетині, або ж внесенням такої адреси безпосередньо водієм до контрольного талону, який використовується в пунктах пропуску. Ще одне питання, яке потребує доопрацювання це механізм виконання рішень про накладення штрафів щодо нерезидентів, в яких немає майна в Україні. Наприклад, можна було б застосувати процедуру вилучення відповідного майна, передбачену ст. 511 МК України при наступному перетині та наявності несплаченого штрафу.

Єдина схему з євробляхами, яка не руйнується законопроектом 8488 – це ввезення відповідних автомобілів громадянами України з використанням набутого іноземного громадянства. Способом унеможливлення або ускладнення такої схеми, на мою думку міг би стати обмін інформацією між митницями та органами ДПСУ з однієї сторони та органами соціального захисту з іншої. Тобто не слід обмежувати таких осіб у ввезенні авто на євробляхах, а необхідно виключити можливість застосування ними соціальних пільг (таких як субсидії, безкоштовне навчання у вищих навчальних закладах, допомога по безробіттю тощо).

Безумовно, що будь-які норми цього законопроекту будуть аналізуватись з метою пошуку нових способів ухилення від відповідальності та створення можливості для несплати податків при користування авто. Однак все ж таки переважну більшість існуючих дірок в законах цей законопроект закриває, а використання нерозмитнених авто стане доволі ризиковим та дорогим.

P.S. Очевидно, що нові положення законопроекту 8488 призведуть до збільшення кількості автомобілів конфіскованих в дохід держави. При чому як показує практика стан таких авто не дозволить їх реалізувати з нарахуванням навіть податків за новою схемою. Відповідно є потреба змін в статтю 197.1.26 та 213.3.4 ПК України щодо звільнення від оподаткування операцій з безоплатної передачі підакцизного конфіскованого майна. Такі авто до речі можна було б передавати безоплатно особам, які під час участі в АТО були поранені

та яких МСЕК визнала особами з інвалідністю та які в установленому порядку стали на облік для отримання спеціального транспорту(https://zaxid.net/chi_vsi_shemi_z_yevroblyahami_ruynuye_zakonoproekt_8458_n1461632). – 2018. – 16.07).

Блог на сайті «Zaxid.Net»

Про автора: Роман Корнилюк, кандидат економічних наук, фінансовий аналітик компанії YouControl

Добро без лиха чи лихо без добра: що українцям принесе новий закон про кредитування

Історія кредитних відносин банків та позичальників в Україні доволі складна. З одного боку, за будь-яких умов залишаються ті, хто свідомо ставляться до своїх зобов'язань перед кредиторами. Та частина боржників і кредити не виплачує, і намагається всіляко обійти підписані договори. А способів зробити останне у них вдосталь. У цьому, серед іншого, допомагали прогалини в законодавстві. Від них страждали всі – банки отримували вагомі збитки і не були спроможні видавати кредити добросовісним позичальникам, котрі їх потребували й мали змогу погашати у належні терміни.

Аби врегулювати суперечливі моменти в питаннях кредитування, на початку липня Верховна Рада прийняла «Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування». Банківський ринок чекав на нього досить довго. Адже лише від подання на розгляд Верховній Раді уже доопрацьованого законопроекту пройшов майже рік, не кажучи про тривалу попередню роботу над ним. І коли за закон депутати таки проголосували, він став предметом для активної критики. Нібито позичальники тепер потрапляють в кабалу, їхні права цинічно порушуються, а кредитні установи при цьому можуть нахабніти, як захочуть. Та детально проаналізувавши закон, можна виявити дещо інше.

Уважно вивчивши закон, стає зрозуміло, що «постраждають» лише позичальники

та їхні поручителі, які планували уникнути зобов'язань перед банком чи іншим кредитором. Адже перелік закритих юридичних лазівок був сформований на основі негативного досвіду банків з багатої колекторської та судової практики. Вона коштувала банкірам чималих фінансових і часових втрат протягом останніх двох криз, а позичальникам – зайвого фінансового навантаження: у кредитну ставку «зашивалася» плата не лише за свою позику, а й «за того хлопця».

То що ж зміниться?

Кредитні відносини стануть більш сучасними: співпраця позичальників з банками відбуватиметься за допомогою електронних документів, електронних платіжних засобів та електронних підписів. Переваги очевидні – зручність та економія часу.

Кількість «папірців», котрі треба було збирати та приносити в банк, зменшиться. Відпаде критична необхідність клієнтам самостійно оформляти витяги з Державного реєстру актів цивільного стану громадян (РАЦС) на запит банку. Адже тепер це зможе робити сам банк. Кредиторам буде надано право на отримання додаткової інформації про позичальників в РАЦСах. Це було зроблено не лише для спрощення процесу, а й тому, що недобросовісні позичальники, зацікавлені в створенні шахрайських схем чи неналежному погашенні боргів, ухилялися від надання банку певної інформації. Тож після набуття законом чинності, банки та ліцензовані фінансові установи матимуть право запиту офіційної інформації з цього реєстру. Правда, лише за наявності письмової згоди фізичної особи.

Також, згідно з новим законом, договір застави на транспортні засоби уже не повинен обов'язково бути нотаріально посвідченим. Він може складатись у простій письмовій формі, а це дещо зменшить зайві фінансові і часові витрати клієнта.

Дещо нівелюються проблеми, що виникають в кредитах з плаваючою ставкою. Дотепер позичальники мали змогу легко оскаржувати такі кредитні договори, хоча про всі ризики вони знали заздалегідь. Та новий закон вніс корективи в цю ситуацію. Аби боржник не міг

поскаржитися, що не передбачив аж такого підвищення процентної ставки за кредитом, в контракті має прописуватись її максимальний рівень, незалежно від обставин. Водночас банк обов'язково повинен повідомити позичальника про підвищення ставки, чого раніше міг не робити. І в цій ситуації боржнику надається право достроково погасити кредит на початкових умовах.

Ще одна зміна – удосконалення процесу позасудового врегулювання. Тобто коли кредитор та позичальник за спільною згодою домовляються внести певні зміни в основний договір. При чому після погодження нових умов кредитор не може їх змінювати самостійно, а його вимоги щодо виконання боржником основного зобов'язання є недійсними. Але ця норма стосується лише фізичних осіб-позичальників. Поступку для них парламентарії обґрунтували негативним впливом девальвації і фінансової кризи на матеріальний стан населення.

Одна зі змін, яку розкритикували найбільше, – звуження можливості для спадкоємців ухилитися від боргів чи відчуження застави на користь кредиторів. Відтепер закон захищає банки від маніпуляцій недобросовісних спадкоємців, які отримали майно, що знаходиться під заставою, і не повідомляли про це банк. Раніше кредитор мав 1 рік на пред'явлення вимог до спадкоємців, але часто через його непоінформованість просто спливав термін позивної давності. В результаті банк залишався ні з чим. А згідно з новим законом, тепер у кредитора є лише 6 місяців, аби пред'явити свої вимоги. Та при цьому йому надаються додаткові гарантії, бо цей строк рахується з дати, коли банк дізнався про спадщину, яка перебуває у заставі. Інформацію про це він може отримати за запитом у РАЦС.

Зачепить закон і поручителів за кредитами. Раніше боржник міг змінювати суму позики без згоди поручителя, що автоматично припиняло поруки. Тепер же в будь-якому разі відповідальність поручителя зберігається саме в тому обсязі, в якому вона була вказана з самого початку.

Окрім цього, встановлена солідарна відповідальність. Якщо за кредитом було

кілька поручителів, а один з них з якихось причин далі не може виконувати цю функцію, його зобов'язання ділять між собою всі інші поручителі. Раніше ж такі поруки можна було оскаржити, адже первинні умови змінилися.

Тож сміливо можна говорити, що результати прийняття закону для більшості добросовісних позичальників будуть позитивними, попри явний акцент на захисті інтересів кредиторів, а не боржників. Банки знизять витрати через судові тяганини з проблемними позичальниками та списані токсичні кредити шахраїв. В кінцевому підсумку це матиме позитивний вплив на рівень середньої кредитної ставки та зменшить фінансове навантаження на чесних та відповідальних боржників. Однак це за умови, що «погані» позичальники не проявлятимуть креатив для обходу й нових законодавчих змін (https://zaxid.net/dobro_bez_liha_chi_liho_bez_dobra_shho_ukrayintsyam_prinese_noviy_zakon_pro_kredituvannya_n1461823). – 2018. – 19.07).

Блог на сайті «Судебно-юридическая газета»

Про автора: Наталія Богацька, голова Асоціації суддів господарських судів України, голова Одеського апеляційного господарського суду

Остаточні рішення суду апеляційної інстанції

Щодо остаточності судових рішень, постановлених апеляційними судами в господарському процесі.

Головним завданням даної статті є визначення груп судових рішень, постановлених апеляційними судами, які є остаточними і не підлягають касаційному оскарженню. Питання остаточності рішення суду, хоч і не є новим в сфері господарського процесу, однак з прийняттям чинної редакції Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) залишається актуальним і на сьогодні.

Так, Конституція України передбачає, що однією із засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне

оскарження судового рішення. Тобто право на касаційний перегляд є обмеженим, і надається тільки, якщо це прямо передбачено процесуальним законом. Дійсно, за оновленим ГПК України деякі судові рішення, прийняті на стадії апеляційного перегляду, є остаточними. Пропонуємо більш детально розглянути дане питання.

Перш за все хотілося б звернути увагу на те, що право касаційного оскарження передбачено статтею 287 ГПК України, проте аналіз даної норми, в сукупності із статтею 255 цього ж Кодексу, дає можливість зробити висновок, що не всі ухвали після їх перегляду судами апеляційної інстанції можуть бути оскарженні в порядку касаційного провадження.

Наприклад, ухвали що стосуються загальних положень господарського процесу (п.2, 4, 5, 8, 9, 11, 16 ч.1 ст.255 ГПК України), постановлені ухвали у порядку наказного провадження (п.1 ч.1 ст.255 ГПК України), ухвали позовного провадження (п.10, 12, 15, 18, 19, 20 ч.1 ст.255 ГПК України).

Також не можуть бути оскаржені в касаційному порядку ухвали, постановлені:

- при вирішенні процесуальних питань, пов'язаних з виконанням судових рішень у господарських справах (п.22, 23, 24, 27, 29 ч.1 ст.255 ГПК України);

- у порядку провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу наказів на примусове виконання рішень третейських судів (п.31, 32, 33 ч.1 ст.255 ГПК України);

- при вирішенні питання про відновлення господарським судом втраченого судового провадження (п.34, 35 ч.1 ст.255 ГПК України).

Окремо варто зазначити, що справи щодо оскарження рішень третейських судів та про видачу наказів на примусове виконання рішень третейських судів розглядаються апеляційними господарськими судами як судами першої інстанції за місцем розгляду справи третейським судом. Відповідно, Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку судові рішення апеляційних господарських судів, ухвалені ними як судами першої інстанції. В силу того, що найвищим судом у системі

судоустрою України є саме Верховний Суд, то подальше касаційне оскарження судових рішень в зазначених вище категоріях справ є неможливим.

До того ж, за загальним правилом, не підлягають касаційному оскарженню судові рішення у малозначних справах. Але, як свідчить практика, до Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду (далі – КГС/ВС) все ж таки надходять касаційні скарги за даною категорією справ. Відповідно, у більшості випадків суд касаційної інстанції, керуючись положеннями чинного господарського процесуального законодавства, відмовляє у відкритті касаційного провадження по справі. Так, ухвалою від 15.06.2018 у справі №916/1908/17 КГС/ВС відмовив у відкритті касаційного провадження, адже предметом позову у даній справі було стягнення 104 907,00 грн, що менше ніж 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (станом на 2018 рік), а тому у розумінні чинного ГПК України дана справа є малозначною.

Проте законодавцем закріплені винятки з вищевказаного правила, за якими Верховний Суд може відкрити касаційне провадження у даній категорії справ. Це випадки, коли:

касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики;

особа, яка подає касаційну скаргу, позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, під час розгляду іншої справи;

справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу;

суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково.

Наприклад, КГС/ВС ухвалою від 16.04.2018 у справі №910/10189/17 відкрив касаційне провадження та погодився з доводами скаржника, що дана справа, разом з іншими аналогічними справами, які стосуються захисту авторських прав, «формує правове поле» в Україні у сфері авторського права.

Та все ж таки даний перелік винятків вичерпний і застосовується судом касаційної

інстанції лише за наявності відповідного мотивування касаційної скарги.

Зазначене вище щодо касаційного оскарження судових рішень у малозначних справах відповідає нормативно-правовим актам міжнародного права, зокрема Рекомендації №R (95) 5 Комітету Міністрів Ради Європи від 7 лютого 1995 року, де передбачено, що скарги до суду третьої інстанції мають передусім подаватися щодо тих справ, які заслуговують на третій судовий розгляд, наприклад, справи, які розвиватимуть право або сприятимуть однаковому тлумаченню закону. Вони також можуть бути обмежені скаргами у тих справах, де питання права мають значення для широкого загалу. Від особи, яка подає скаргу, слід вимагати обґрунтування причин, з яких її справа сприятиме досягненню таких цілей.

Крім того учасникам судових проваджень слід звернути увагу на остаточність рішень апеляційних інстанцій, постановлених у справах про банкрутство, у випадках, передбачених Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (п.17 ч.1 ст.255 ГПК України) (<https://sud.ua/ru/news/blog/122018-ostatochni-rishennya-sudu-apelyatsiynoyi-instantsiyi>). – 2018. – 20.07).

Блог на сайті «Судебно-юридическая газета»

Про автора: Валерій Карпунцов, народний депутат України, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук

Прокурорські зарплати і Закон чи... беззаконня?

Якщо суспільство вимагає від оновленої прокуратури якісної роботи, самовідданості, то, відповідно, мають бути і вмотивовані заробітна плата та пенсія.

Про важливість дотримання законів у нас не говорить хіба що лінивий. Цю думку намагаються донести до громадськості поважні й не дуже чиновники, представники різноманітних громадських об'єднань, журналісти et cetera. Але часто усі ці пафосні виступи зводяться до банальної демагогії,

бо закони порушують представники усіх прошарків суспільства – починаючи від високопосадовців і закінчуючи пересічними громадянами.

Думаю, переважна більшість цих людей взагалі ніколи не замислювалася над тим, що таке закон як юридична категорія. Так от, невеличкий урок юридичної грамоти.

Закон – це нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, що регулює найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов'язкових правил, прийнятий в особливому порядку (законодавчим органом або безпосередньо народом).

А тепер перейдемо від теорії до практики, бо приводом до написання цієї статті став конкретний випадок порушення закону, постраждали від якого (увага!) представники прокуратури – органа, котрий, власне, створений для того, аби стояти на сторожі того самого закону. Вам це здається неймовірним? Насправді абсолютно реальна історія.

Після Революції гідності гостро постало питання реформування країни. Люди, котрі пройшли Майдан, вимагали вироблення нових правила у стосунках влади і суспільства, кардинальної зміни системи правоохоронних органів, сподіваючись на появлення чесних поліцейських, прокурорів, суддів. А задля вирішення усіх цих питань потрібно було створити нову законодавчу базу.

У 2014 році Верховна Рада прийняла Закон «Про прокуратуру», у якому було детально виписано права і обов'язки співробітників цього насправді надзвичайно важливого органу. Окрема стаття закону визначила рівень заробітної плати прокурорів, як гарантію їх незалежності від незаконного впливу, тиску чи втручання у здійснення повноважень.

Спочатку розмір заробітної плати прокурорів визначався виходячи із рівня мінімальної заробітної плати, а Закон від 06.12.2016 №1774-VIII зробив прив'язку до прожиткового мінімуму. Наразі заробітна плата прокурора складається з посадового окладу (з 1 січня 2017 року він становить 12 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року),

премій та надбавок (за вислугу років, виконання обов'язків на адміністративній посаді тощо).

Суми не такі вже й захмарні, хоча на фоні зарплат пересічних громадян вони і можуть видатися доволі значними. Проте якщо українське суспільство вимагає і очікує від оновленої прокуратури якісної роботи, самовідданості, професіоналізму, неупередженості, чесності, порядності та здатності протистояти намаганням неправомірного впливу на їхню службову діяльність, то, відповідно, має бути і вмотивована заробітна плата та пенсія. Плюс, ми ж реально хочемо подолати корупцію! А це означає, що люди, котрі стоять на «передовій» цієї боротьби, апріорі повинні отримувати достойну винагороду за свою роботу. Тому у цьому ж 2014 році з метою оновлення прокурорської системи було оголошено відкритий об'єктивний і прозорий конкурс, через який і відібрано висококваліфікованих спеціалістів з високими моральними якостями та принциповою позицією. І тепер виходить, що їх надурили, нові люди є, а обіцяних заробітних плат немає!

Отже, вищезгаданий закон було прийнято 14 жовтня 2014 року (чинності набував з квітня 2015). А вже 28 грудня 2014 року Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин», який набрав чинності 1 січня 2015 року. Згідно з ним Прикінцеві та перехідні положення Бюджетного кодексу України було доповнено пунктом 26, в якому зазначалося: норми і положення статті 81 Закону України «Про прокуратуру» застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Верховна Рада України, прийнявши пункт 26 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України, делегувала Кабінету Міністрів України повноваження щодо визначення розміру заробітної плати прокурорів, що порушує конституційний

принцип функціонального поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, та порушує частину 2 статті 19 Основного Закону України, в якій закріплено: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України».

Пункт 26 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України дає можливість Кабінету Міністрів України вирішувати питання заробітної плати прокурорів своїми актами, що грубо порушує конституційний принцип верховенства закону в системі нормативно-правових актів, закріплений у частині першій статті 92 Конституції України. Передбачені цією нормою положення, що повинні регулюватися винятково законами України, мають імперативний характер. Тобто всі рішення стосовно зазначених положень приймаються у формі закону. До них належить, зокрема, організація і діяльність прокуратури (пункт 14 частини першої статті 92 Конституції України).

Матеріально-побутове і соціальне забезпечення прокурорів та інших працівників органів прокуратури є невід'ємною частиною організації та діяльності цього органу, тому, виходячи із конституційних принципів, закріплених у частинах першій, другій статті 8, частині першій статті 92 Основного Закону України, воно має бути врегульоване законом.

Крім того, Верховна Рада України наділивши Кабінет Міністрів України повноваженням визначати розмір заробітної плати прокурорів, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, поставила під загрозу гарантії незалежності прокурорів та прокуратури в цілому. Так, посадові оклади прокурорів виявилися значно нижчими (більше ніж утричі) у порівнянні з сумами, передбаченими статтею 81 Закону України «Про прокуратуру» (постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2012 року №505 «Про

упорядкування структури та умов оплати праці працівників органів прокуратури» в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 р. №657).

Наслідки таких необачних дій можуть стати вкрай критичними, бо якщо ситуація найближчим часом не буде виправлена, то слід чекати відтоку високопрофесійних спеціалістів з органів прокуратури у приватний сектор.

Грубе та тривале порушення визначених Законом України «Про прокуратуру» гарантій незалежності прокурорів, спонукала Раду прокурорів України звернутися до мене як народного депутата України, члена Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Прокурори вірять у справедливість і чекають чесного і неупередженого аналізу ситуації, що склалася, та якнайшвидшого її врегулювання.

Зважаючи на ознаки невідповідності Конституції України згаданого положення Бюджетного кодексу, порушене питання є винятковою прерогативою Конституційного Суду України. Наразі підготовлено і подано конституційне подання до цієї поважної інстанції, підписи під яким поставили 50 народних депутатів України. У свою чергу, ухвалою колегії суддів від 04.07.2018 відкрито конституційне провадження у справі, здійснюється підготовка справи до розгляду на пленарному засіданні великої палати Суду.

Переконаний, що високий суд дасть кваліфіковану оцінку неконституційному рішенню Верховної Ради, бо ніхто в цій країні не має права порушувати закон.

Dura lex, sed lex – закон суворий, але це закон. І тільки коли ми всі усвідомимо важливість цього принципу, який був сформульований ще в античні часи і є одним із постулатів Римського права (котре, власне, стало основою сучасної юриспруденції), ми зможемо нарешті побудувати справжнє громадянське суспільство, в якому діють закони, а кожен громадянин певен, що його права захищає правова держава (<https://sud.ua/ru/news/blog/122028-prokurorski-zarplati-i-zakon-chi-bezzakonna>). – 2018. – 20.07).

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: Вита Цинчик, керівник практики трудового права та права соціального забезпечення

Медреформа і трудові права лікарів: що і як?

06.04.2017 р. Верховна Рада України прийняла Закон України №2002-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» (набув чинності 06.11.2017 р.), відомий як Закон про автономізацію. Зазначений документ передбачає реорганізацію комунальних закладів охорони здоров'я в комунальні некомерційні підприємства. Відповідно до Закону про автономізацію, заклади охорони здоров'я,

залежно від форми власності, утворюються та функціонують як державні, комунальні, приватні чи засновані на змішаній формі власності. За організаційно-правовою формою заклади охорони здоров'я комунальної власності можуть утворюватися та функціонувати як комунальні некомерційні підприємства або комунальні установи. Отже, зі стартом процесу автономізації закладів охорони здоров'я, початком кампанії з підписання декларації з сімейними лікарями постало багато питань, що стосуються трудових відносин у реформованих закладах охорони здоров'я. Таким чином, процес реорганізації закладів охорони здоров'я у некомерційне комунальне підприємство не призводить до виникнення негативних наслідків, які стосуються припинення трудових відносин з лікарями, оскільки п. 3 Прикінцевих положень Закону про автономізацію передбачено, що звільнення працівників закладів, які реорганізуються, можливе лише у тому випадку, якщо неможливо перевести працівника за його згодою на іншу роботу. Зокрема, трудові відносини з працівниками реорганізованого закладу охорони здоров'я продовжуються, а звільнення під час реорганізації можливе лише у разі скорочення чисельності та штату працівників, оскільки реорганізований заклад набув права самостійно визначати свою організаційну структуру,

встановлювати чисельність працівників та штатний розпис.

Таким чином, після формування штатного розпису в новій редакції та організаційної структури можливі заходи щодо оптимізації чисельності й штату. Окрім того, у процесі реорганізації окремі працівники за їхньою згодою у разі потреби можуть бути переведені на інші посади та/або переміщені в інші структурні підрозділи.

Кадрові питання Ч. 4 ст. 36 Кодексу законів про працю України передбачено, що у разі зміни власника підприємства, а також у разі його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення) дія трудового договору працівника продовжується. Припинення трудового договору за ініціативою власника або уповноваженого ним органу можливе лише у разі скорочення чисельності або штату працівників (п. 1 ч. 1 ст. 40). Так, керівник закладу охорони здоров'я забезпечує видання наказу про реорганізацію закладу охорони здоров'я шляхом перетворення з посиланням на вимоги законодавства (Закон №2002), в якому зазначається, що дія трудових договорів з працівниками продовжується (ч. 4 ст. 36 Кодексу законів про працю), а також вносить записи до трудових книжок працівників з відповідним посиланням на наказ про реорганізацію. Водночас працівників, які продовжать трудові відносини з комунальним підприємством, за їхньою згодою може бути переведено на іншу роботу всередині цього підприємства за новим штатним розписом після проведення реорганізації. За таких умов працівник у разі згоди на переведення на іншу роботу (посаду) повинен подати письмову заяву на ім'я керівника закладу з проханням перевести його на нову посаду. Керівник закладу видає наказ про переведення працівника, з яким останній ознайомлюється під розписку. Запис до трудової книжки вноситься відповідно до виданого наказу. Якщо заклад після реорганізації приймає рішення про скорочення чисельності та штату працівників, звільнення працівників має бути проведене відповідно до вимог законодавства. Згідно з вимогами трудового законодавства, розірвання

трудового договору за ініціативою власника або уповноваженого ним органу можливе лише у разі скорочення чисельності або штату працівників (п. 1 ч. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України – розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця). При цьому звільнення за ініціативою роботодавця на підставі п. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України допускається, якщо неможливо перевести працівника за його згодою на іншу роботу.

Процедурні аспекти звільнення 1. Керівник закладу повинен не пізніше ніж за 3 місяці до запланованих звільнень надати профспілці інформацію про причини наступних звільнень, кількість і категорії працівників, яких це може стосуватися, а також терміни щодо проведення звільнень. Водночас закон передбачає проведення консультації з профспілкою про заходи щодо запобігання звільненням чи зведенню їх кількості до мінімуму або пом'якшення несприятливих наслідків будь-яких звільнень. 2. Керівник затверджує новий штатний розпис та видає наказ, в якому вказуються посади, які скорочуються, а також причини скорочення, дата вивільнення (зокрема, датою вивільнення працівників буде дата набрання чинності змінами до штатного розпису). 3. Відбір кандидатур конкретних працівників, які підлягають звільненню. Як правило, звільненню підлягають працівники, посади яких скорочуються. Водночас під час вивільнення керівник закладу має право в межах однорідних професій і посад здійснювати перестановку працівників шляхом переведення більш кваліфікованого працівника, посада якого скорочується, за його згодою на іншу посаду, звільнивши з неї менш кваліфікованого працівника. Відповідно до вимог ст. 42 Кодексу законів про працю України, законодавець передбачив, що у разі скорочення чисельності або штату працівників переважне право залишитися на роботі надається працівникам з більш високою продуктивністю праці та кваліфікацією. Також варто зазначити, що у випадку розірвання трудового договору на підставі п. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України існують певні обмеження на звільнення окремих категорій працівників. Зокрема,

не допускається звільнення за ініціативою роботодавця (окрім повної ліквідації) вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до 3-х років (до 6-ти років, якщо дитина потребує домашнього догляду), одиноких матерів, які мають дітей до 14-ти років, дитину з інвалідністю. Таким чином, вказані особи не можуть розглядатися як кандидати на звільнення. 4. Персональне повідомлення працівників, посади яких скорочуються про подальше звільнення, має бути не пізніше ніж за 2 місяці. Ст. 49-2 КЗпП України передбачено, що про наступне вивільнення працівників персонально попереджають не пізніше ніж за 2 місяці. У повідомленні працівників має вказуватися дата звільнення та застереження, що у разі відсутності на роботі у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю чи відпусткою, датою звільнення вважатиметься наступний день після виходу на роботу. Звертаю увагу, що попередження повинно бути у письмовому вигляді, а факт ознайомлення працівника має засвідчуватися підписом працівника і датою.

Одночасно з попередженням про звільнення керівник пропонує працівникові іншу роботу. Якщо на момент попередження відсутня можливість запропонувати іншу роботу, а згодом така можливість з'явиться, то пропозицію потрібно зробити обов'язково. При цьому слід пам'ятати, що необхідно пропонувати всі наявні вакансії, окрім тих, робота на яких не підходить за станом здоров'я, а також вищі посади. У разі згоди працівника на переведення одразу можна видати відповідний наказ. 5. Повідомлення державної служби зайнятості. Якщо вивільнення є масовим, відповідно до ст. 48 Закону України «Про зайнятість населення», роботодавець доводить до відома державну службу зайнятості про заплановане вивільнення працівників. Масовим вивільненням з ініціативи роботодавця є одноразове або протягом: • 1-го місяця – вивільнення 10% і більше працівників на підприємстві, в установі та організації з чисельністю від 20 до 100 працівників; вивільнення 10% і більше працівників на підприємстві, в установі та організації з чисельністю від 101 до 300 працівників; • 3-х місяців – вивільнення

20% і більше працівників на підприємстві, в установі та організації незалежно від чисельності працівників; 6. Отримання згоди профспілки на звільнення працівника. Якщо на підприємстві діє профспілка, а працівник, який підлягає звільненню, є її членом, то на підставі п. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України його можна звільнити за попередньою згодою профспілки. У разі звільнення працівника за ініціативою роботодавця, згідно з п. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України, має бути письмове обґрунтоване подання керівника закладу на профспілку про надання згоди розірвати трудовий договір. Звертаю увагу, що профспілка має розглянути звернення керівника щодо надання згоди на звільнення у 15-денний термін та повідомити керівника про прийняте рішення у 3-денний термін. При цьому керівник може розірвати з працівником трудовий договір на підставі п. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України після отримання згоди не пізніше місячного терміну. Рішення профспілки про відмову у звільненні має бути обґрунтованим. Відмова профспілки вважається обґрунтованою, якщо вона базується на відповідних нормах трудового законодавства. Якщо рішення не обґрунтоване, то роботодавець має право звільнити працівника без згоди профспілки.

7. Оформлення наказу про звільнення на підставі п. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України. В день звільнення працівникові видається трудова книжка, копія наказу про звільнення та проводиться остаточний розрахунок.

Днем звільнення вважається день видачі трудової книжки (одержавши трудову книжку в день звільнення, працівник повинен розписатися в особовій картці та книзі обліку руху трудових книжок). У разі звільнення працівника на підставі п. 1 ст. 40 Кодексу законів про працю України, відповідно до вимог ст. 44 Кодексу законів про працю України, працівникові виплачується вихідна допомога в розмірі не меншому ніж середньомісячна заробітна плата. Наостанок варто зазначити, що оплата праці працівників реорганізованого закладу переходить у сферу договірної регулювання, що передбачено ст. 97 Кодексу

законів про працю України, ст. 15, 16 Закону України «Про оплату праці», Законом України «Про колективні договори і угоди», постановою Кабінету Міністрів України «Про умови і розміри оплати праці працівників підприємств та організацій, що дотуються з бюджету» від 31.08.1997 р. №948 (<http://jurblog.com.ua/2018/07/medreforma-i-trudovi-prava-likariv-scho-i-yak/>). – 2018. – 12.07).

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: Вита Цинчик, керівник практики трудового права та права соціального забезпечення

Ризики оцінки цивільно-правових договорів як трудових відносин

Після запровадження в нашій державі фінансової відповідальності за порушення законодавства про працю, наділення органів державної влади та місцевого самоврядування значними повноваженнями у процесі здійснення контролю за додержанням законодавства про працю, визначення порядку проведення контролю, що здійснюється у формі інспекційного відвідування та невізного інспектування, набула популярності тема прихованих трудових правовідносин, що полягає у підміні трудового договору на цивільно-правовий. «Приховані» трудові відносини Так звані приховані трудові правовідносини контролюючі органи приділяють особливу увагу. У разі встановлення під час контрольного заходу, що укладений цивільно-правовий договір на виконання робіт (надання послуг) містить ознаки, притаманні трудовому договору, накладається штраф за фактичний допуск працівника до роботи без укладання трудового договору в розмірі 30 мінімальних заробітних плат, що становить 111 690 грн за кожен такий договір. Слід зазначити, що перекваліфікація цивільно-правових відносин у трудові по суті залежить від внутрішнього переконання інспектора праці, який вбачає у таких відносинах прихованість трудових відносин, оскільки на законодавчому рівні не визначені ознаки, за якими цивільно-

правові відносини підлягають перекваліфікації у трудові. Отже, щоб уникнути значних фінансових втрат внаслідок перекваліфікації цивільно-правових відносин у трудові, необхідно звернутися до засад цивільного та трудового законодавства, з яких випливає різниця.

Правові засади й гарантії здійснення громадянами України права розпоряджатися своїми здібностями до продуктивної та творчої праці визначає Кодекс законів про працю України. Також цей документ регулює трудові відносини всіх працівників, сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, зміцненню трудової дисципліни тощо. Крім того, загальні засади трудового законодавства передбачають необхідність встановлення високого рівня умов праці, оскільки будь-які умови договорів про працю, які погіршують становище працівників у порівнянні із законодавством України про працю, є недійсними. Відповідно до ч. 1 ст. 21 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України), трудовий договір є угодою між працівником та власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором та угодою сторін. Ч. 3 ст. 24 КЗпП України визначено, що працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу, а також повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом

Міністрів України. Отже, аналіз наведених законодавчих приписів передбачає, що трудовий договір – це угода щодо здійснення та забезпечення трудової функції. За трудовим договором працівник зобов'язаний виконувати не конкретну індивідуально-визначену роботу, а роботу з визначеної однієї або кількох професій, спеціальностей, посади відповідної кваліфікації, виконувати визначену трудову функцію в діяльності підприємства. Після закінчення виконання визначеного завдання трудова діяльність не припиняється.

Предметом трудового договору є власне праця працівника у процесі виробництва, тоді як предметом договору цивільно-правового характеру є виконання його стороною певного визначеного обсягу робіт (послуг). Загальне визначення цивільноправового договору міститься у ч. 1 ст. 626 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України). Договором – це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Зокрема, цивільно-правовим договором є угода між сторонами – громадянином і підприємством – на виконання першим певної роботи (а саме договір підряду, договір про надання послуг тощо), предметом якого є надання певного результату праці. Однак у разі укладення цього виду договору не виникають трудові відносини, на які поширюється трудове законодавство. У ст. 628 ЦК України зазначено, що зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Сторони мають право укласти договір, в якому містяться елементи різних договорів (змішаний договір). До відносин сторін у змішаному договорі у відповідних частинах застосовуються положення актів цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті змішаного договору. Відповідно до ст. 901 ЦК України, за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається

у процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

Основні відмінності Натомість трудовий договір характеризується тим, що працівники не самі організують роботу та виконують її не на власний ризик і розсуд, а підпорядковуються відповідним посадовим особам. Водночас на підприємстві має вестися табель відпрацьованого часу, що є особливістю трудових правовідносин. У трудових договорах визначається обов'язок працівника виконувати відповідну трудову функцію в межах робочого процесу підприємства, а за невиконання обов'язків визначено матеріальну та/чи дисциплінарну відповідальність. За укладеним трудовим договором заноситься запис до трудової книжки відповідно до наказу про прийняття працівника на роботу. Тобто основною ознакою, що відрізняє цивільні відносини від трудових, є те, що трудовим законодавством регулюється процес організації трудової діяльності. За цивільно-правовим договором процес організації трудової діяльності залишається за його межами, метою договору є отримання певного матеріального результату. Отже, відносини, які виникають з цивільно-правового договору про надання послуг, не є тотожними з трудовими правовідносинами, а укладання цивільно-правового договору про надання послуг не свідчить про наявність трудових відносин між замовником та виконавцем. Крім того, згідно зі ст. 11 ЦК України, підставами для виникнення цивільних прав та обов'язків є договори та інші правочини. При цьому, відповідно до ст. 202 ЦК України, правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми (договори). Згідно зі ст. 215 ЦК України, підставою недійсності правочину є не додержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які встановлені ч. 1-2, 5-6 ст. 203 ЦК України. Ст. 203 ЦК України встановлені загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину, а саме:

зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також моральним засадам суспільства; особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності; волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі; правочин має вчинятися у формі, встановленій законом; правочин має бути спрямований на реальне настання правових наслідків, що ним обумовлені.

Отже, наявність обставин, які вказують на відсутність спрямування правочину на реальне настання правових наслідків, що ним обумовлені, є лише підставою для розгляду питання про визнання правочину недійсним (тобто вказує на оспорюваність правочину). Водночас, згідно зі ст. 204 ЦК України, правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним. За таких обставин та враховуючи вищезазначені приписи права, роботодавці мають право укладати цивільно-правові договори з фізичними особами на виконання певних видів робіт та надання послуг, укладання яких узгоджується з приписами ЦК України. При цьому органи Держпраці, здійснюючи контроль за додержанням законодавства про працю у формі інспекційного відвідування та/або невізного інспектування юридичними особами (включаючи їхні структурні й відокремлені підрозділи, які не є юридичними особами) та фізичними особами, які використовують найману працю, не мають повноважень на визнання укладених суб'єктами господарювання цивільно-правових договорів недійсними або визнання їх трудовими чи на власний розсуд тлумачити їхні умови. Звертаю увагу, що чинне законодавство України не містить обов'язкових приписів, у яких випадках сторони зобов'язані укладати трудові договори, а в яких – цивільно-правові договори (угоди) на виконання певних робіт. Сторони договору вільні у своєму виборі щодо форми оформлення відносин та на власний розсуд можуть визначати вид такого договору. Укладання цивільно-правового договору є виключним правом суб'єктів господарювання,

що забезпечено Конституцією України та ЦК України. Однак слід застерегти, якщо виконавець буде виконувати роботу, яка відповідатиме функціональним обов'язкам працівника, професії, що передбачена у Класифікаторі професій, виконавець виконуватиме роботу регулярно, буде підконтрольний замовнику, не самостійно організовуватиме роботу та надання послуг, то навіть у разі звернення до суду за скасуванням штрафу не факт, що суд стане на вашу сторону і скасує штраф (<http://jurblog.com.ua/2018/07/riziki-otsinki-tsvilno-pravovih-dogovoriv-yak-trudovih-vidnosin/>). – 2018. – 11.07).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Дмитро Яблонівський, заступник виконавчого директора Центру економічної стратегії

Не судом єдиним: як приватизація допоможе боротися із корупцією

«Боріться, поборете!» – це про останню велику антикорупційну перемогу – створення Вищого антикорупційного суду. Проте від прийняття закону 7 червня 2018 року до повноцінної роботи суду ще маємо пройти чималий шлях. Тим часом з-посеред усіх повідомлень Національного антикорупційного бюро про підозру 17% було призначено керівництву державних підприємств. Тобто майже 1/5 зусиль НАБУ спрямована на боротьбу з корупцією на державних підприємствах. Що можна зробити аби вивільнити цей ресурс та використовувати зусилля НАБУ більш ефективно?

Корупція на державних підприємствах поширена не лише в Україні, а й у багатьох країнах світу. Міжнародний досвід Китаю, Сербії, Чехії, Польщі, Словаччини та Бразилії засвідчує, що ані силові структури, ані реформа корпоративного управління не здатні цілковито подолати корупцію на державних підприємствах. Українська ситуація аналогічна.

Аналіз звітів НАБУ засвідчив, що діяльність силовиків у сфері подолання корупції на державних підприємствах нашою є на

значні перешкоди. Більшість справ затягуються, і судові вироки поодинокі. Наявні вироки зазвичай спрямовані не проти організаторів корупційних схем, а проти виконавців.

Запровадження корпоративного управління на державних підприємствах як альтернативний метод боротьби із корупцією поки розгортається кволо, постійно наштовхуючись на опір політиків. Складовою реформи є створення незалежних наглядових рад, що унеможливають втручання політиків у операційну діяльність підприємств. Однак від старту цієї реформи у 2017 році до початку липня 2018 року, незалежні наглядові ради створені лише у трьох із майже трьох з половиною тисяч держпідприємств (у НАК «Нафтогаз України», Укрзалізниці та «Українські магістральні газопроводи»). Також наглядові ради є у двох з чотирьох державних банків – «Приватбанку» та «Укргазбанку». Крім того, немає гарантій незворотності вже зроблених кроків після президентських та парламентських виборів у 2019 році.

Відтак, єдиний метод, який усуває саме джерело корупції на державних підприємствах – державну власність, а не долає її наслідки це – приватизація. Про це – наше нове дослідження.

Приватизація дозволяє уникнути ризиків політичного впливу на підприємства в довгостроковій перспективі. Корупція може існувати й на приватних підприємствах, але тоді вона є проблемою приватного власника, а не населення країни, яке є кінцевим бенефіціаром за державної форми власності. До того ж, приватний власник більш зацікавлений у подоланні проблеми і має більше можливостей для цього, оскільки може особисто контролювати стан справ на підприємстві.

Прозора та чесна приватизація дозволить не тільки звільнити державні підприємства від корупції, але і стане джерелом інвестицій. Державні підприємства знайдуть нових ефективних власників – будуть створені нові робочі місця, виплачені борги та підвищені зарплати, з'являться нові робочі місця.

Головне, не втратити політичної волі до прозорої та чесною приватизації за рік до виборів (https://lb.ua/blog/dmytro_yablonovsky/402784_sudom_iedininim_yak_privatizatsiya.html). – 2018. – 13.07).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Олександр Москалюк, кандидат юридичних наук, експерт з конституційного права

Про необхідність руйнування монополій

Однією з проблем сучасної української держави є існування надмірної кількості монополій. Очевидно, що ця обставина зумовлена радянським минулим, де держава хотіла контролювати всі сфери життя людини і функціонування суспільства. Часто можна почути, що саме монополія держави буквально стала однією з причин смерті Радянського Союзу. Теза може і спірна, але точно можна сказати, що двигуном прогресу є конкуренція, яка є явищем протилежним до монополій. В основі конкуренції є закони попиту і пропозиції. Зі збільшенням пропозиції відбувається покращення якості товарів (послуг) та зменшення їх ціни. В юридичній сфері найбільш очевидний приклад користі ліквідації монополії є реформа нотаріату.

Так, в 2008 році, були внесені зміни до Закону про нотаріат, після чого приватні нотаріуси були зрівнянні в правах з державними та отримали право на оформлення спадщини. Той, хто отримував Свідоцтво про право на спадщину до 2009 року, чудово пам'ятає черги, які утворювалися ще о третій-четвертій годині ночі, для того щоб оформити необхідні документи. Зрозуміло, що з такими чергами люди потрапляли до нотаріуса в кращому разі за кілька тижнів. Причиною цьому були як неквапливість самих державних нотаріусів, які до того ж, маючи монополію не особливо квапилися з оформлення необхідних документів, часто поводячи себе відверто по хамськи, так і їх перевантаженість. Втім, після ліквідації монополії державних нотаріусів сьогодні черга до нотаріуса явище вкрай екзотичне і рідкісне.

Очевидно, що схожа доля спіткатиме і ініційована Мінюстом реформа у сфері виконання судових рішень. Так само як і в сфері нотаріату проблеми виконання судових рішень, пов'язані з однієї сторони з монополією

держави, а з іншої – з перевантаженістю державних виконавців. При цьому, попри необхідність таких змін, багато хто заперечує, вказуючи, що приватні виконавці – це шлях до рейдерства. Втім, можливість рейдерства – це в першу чергу проблема судової системи. Адже приватний виконавець здійснює стягнення (власне як і державний) на підставі СУДОВОГО РІШЕННЯ. До того ж, приватний виконавець не може здійснювати примусове виконання рішень, які стосуються відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною; рішень, за якими боржником є держава, державні органи, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, які фінансуються виключно за кошти державного або/та місцевого бюджету, або частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25%; рішень, за якими стягувачами є держава, державні органи; рішень про конфіскацію майна та ін. Відтак, поки такі побоювання є швидше наслідком суспільних стереотипів, ніж реальних підстав.

P.S. Рівно два роки тому, будучи на одній конференції, я почув точку зору, що концепція реформи в сфері виконання судових рішень загалом є правильною, але зважаючи на те, як в нас провадяться реформа найближчим часом годі сподіватися на те, що інститут приватних виконавців почне функціонувати. В 2017 році процент виконаних судових рішень зріс з шести до вісімнадцяти. Не в останню чергу, це вдалося досягнути через запровадження Міністерством Юстиції інституту приватних виконавців (https://lb.ua/blog/olexandr_moskaliuk/402951_pro_neobhidnist_ruynuvannya.html). – 2018. – 16.07).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Віктор Круглов, генеральний директор видавництва "Ранок"

Чому в українських школах не працює E-learning?

Сфера освіти стрімко змінюється. З'являються нові освітні технології та сервіси.

E-learning дає дорогу проривним методам навчання, так само як винахід друкарського верстата дозволив навчатися за книжками. Використання онлайн-навчання в школах дасть нові можливості для цікавого і змістовного вивчення матеріалу. Захопливі інтерактивні навчальні матеріали, такі як реалістичні симулятори або діалогові тренажери не мають аналогів для порівняння в реальному світі.

Однак розвитку освітніх цифрових технологій в Україні заважають застарілі правила та норми, якими керуються МОЗ і Санітарна служба. Допотопні санітарні правила передбачають обмеження щодо максимальної тривалості перегляду кінофільмів та телепрограм від 15 до 30 хвилин! І хоча онлайн-курси – це ні кінофільми, ні телепрограми, обмеження все одно поширюється й на них. Крім того санлікарі наполягають на скороченні уроків із застосуванням технічних засобів до 3–4 на тиждень для початкової школи і 4–6 для старшокласників. Коли весь світ живе в еру комп'ютерних та інформаційних технологій, наші школярі навчаються за стандартами минулого сторіччя. Мабуть, Новій українській школі потрібні й нові стандарти навчання? Поховати E-освіту може ще одна ініціатива Інституту громадського здоров'я, який вимагає, щоб мінімальна площа комп'ютерного класу на одного учня становила 4,5 кв. м. Тоді, якщо в класі 22 учні, площа кабінету має бути 100 кв. м. Таких умов немає в більшості шкіл, хіба що проводити уроки в актовому залі!

Ще одним бар'єром для інтернет-освіти стають вимоги Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України про комплексну систему захисту інформації. Це дуже дороге задоволення, яке поширюється не лише на персональні дані, а й на всю інформацію, яка є власністю держави. Тому для звичайних шкіл використання іноземних ресурсів, хмарних технологій стає практично неможливим.

Тобто перспективи впровадження E-learning в українські школи вельми туманні. Одна надія, що в Міністерстві освіти поставлять собі за мету вийти на європейський рівень навчання і подолають усі ці перешкоди, дадуть гриф

електронним навчальним програмам і нададуть під них державне фінансування. Тому що якісну освіту сьогодні можна отримати тільки в тандемі традиційних і електронних підручників (https://lb.ua/blog/victor_kruglov/403141_chomu_ukrainskih_shkolah_pratsyuie.html). – 2018. – 18.07).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Любомир Зубач, народний депутат України (Об'єднання «Самопоміч»)

(ДЕ)централізація: два «місцеві» закони за півроку

Децентралізація – один з державних пріоритетів. Про це влада не забуває виголошувати зі всіх можливих трибун. Та сказати не означає зробити... На жаль.

За останні півроку (за час восьмої сесії) парламент ухвалив лише 2 закони, що стосуються місцевого самоврядування. Депутати-лідари? Та не зовсім так. Бо написані й навіть затверджені в профільному комітеті, законопроекти були. Але щоб винести їх на розгляд – не склалося. Руки не дійшли? Про все по черзі.

З позитиву. Від лютого Верховна Рада таки ухвалила два «місцеві» закони:

- Щодо права органів місцевого самоврядування встановлювати обмеження продажу пива, алкогольних та слабоалкогольних напоїв.

- Щодо добровільного приєднання територіальних громад до міст обласного значення.

Обидва закони дуже важливі.

Перший з них надає право місцевій владі встановлювати часові обмеження для продажу алкоголю. Йдеться насамперед про заборону робити це в нічний час, що суттєво впливає на зменшення рівня злочинності. Проте варто зауважити: ще до того, як цей закон ухвалили, багато органів місцевого самоврядування встановлювали відповідні обмеження, спираючись на іншу норму закону. Хоча ця норма була нечіткою. Тож «алкогольна мафія» часто її скасовувала в судах або через

антимонопольний комітет. Тепер закон більш ніж чіткий і тлумачити його по-різному вже не можна.

Другий закон стосується питання об'єднання громад, а саме можливості для сіл та селищ приєднуватися до міст обласного значення без проведення нових виборів. Багато експертів стверджували, що міста не активні в процесі створення ОТГ, оскільки не хотіли нових виборів. Натомість я завжди говорив, що не в цьому основна проблема. І перша практика застосування закону «про приєднання» підтвердила слушність моєї думки: динаміка змінилася несуттєво, процес рухається так само важко. Чому так? Тому що ніхто не прагне «поглинання». Насправді для великих міст і навколишніх громад потрібний якісний взаємовигідний механізм для їхнього співжиття. Таким механізмом є агломерація, але на жаль, відповідний закон навіть після того, як пройшов профільний комітет, на розгляд в сесійний зал так і не потрапив.

От ми і перейшли до негативу. Так, ухвалені закони важливі. Утім, цього катастрофічно мало. Зокрема в переліку пріоритетних законопроектів з питань децентралізації, який склали для України європейські партнери, було 17 позицій! Не кажу вже про низку законопроектів, які пройшли розгляд профільного комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, але знову ж таки на розгляд так і не потрапили.

Однак є два моменти, які найбільше вражають (і зовсім не в позитивному сенсі):

1) Парламент не розглянув 98 постанов про призначення позачергових виборів у різних населених пунктах України. У цих громадах через відставку або смерть голів мають бути проведені позачергові вибори. Наприклад, місто Луцьк, адміністративний центр Волинської області. Там міський голова помер півтора року тому і вибори до цього часу не призначені!..

Призначення таких виборів – компетенція Верховної Ради. Але парламент фактично позбавив людей права обрати собі легітимну владу. Через інтереси певних людей ці питання або не виносили на розгляд, а якщо їх і включали

до порядку денного, то завжди у непрохідну частину. Звісно, до розгляду не доходило.

2) Під час цієї сесії було остаточно відхилено новий закон “Про службу в органах місцевого самоврядування”. Нагадаємо, закон було прийнято в лютому минулого року. Проте його заветував президент. З надуманих причин, про це є відповідні висновки Ради Європи. Каменем спотикання стала поправка від БПП про запровадження конкурсу при визначенні міськими головами кандидатур на посади їхніх заступників. Нонсенс – виборні посадовці, на думку президента, мали б отримувати своїх заступників через конкурс. Таку позицію розкритикували європейські та українці експерти, але... На жаль, парламент не зміг подолати президентське вето і після голосування 3-го квітня закон вважається відхиленим. І це тоді, як такий закон щодо державних службовців прийнято і надає їм суттєві переваги порівняно з муніципальною службою.

Отож, в результаті маємо два ухвалені закони. Два, панове! Ось вам і показник, наскільки децентралізація дійсно важлива для державної влади. Про які темпи цього процесу може йти мова?

Це все свідчить лише про одне: курс на децентралізацію відверто «пробуксовує». Як наслідок місцеве самоврядування недоотримує тих можливостей, які могли би приносити велику користь громадам, а заодно «витягнули» б державу з кризової прірви (https://censor.net.ua/blogs/3076934/detsentralzatsya_dva_mstsev_zakoni_za_pvroku). – 2018. – 17.07).

Блог на сайті «День. kyiv.ua»

Про автора: Оксана Бояринова, голова Молодіжної секції Української бібліотечної асоціації, PR-менеджер Української бібліотечної асоціації

«Чотири простори», або нова модель публічної бібліотеки

Наші місцеві громади змінюються, тому публічні бібліотеки повинні змінюватися разом з ними

Протягом останніх 10-15 років соціальний контекст, а отже, і соціальна легітимність, бібліотек змінюється в принципі. Тенденції до глобалізації, культурне звільнення та розвиток до все більш культурного суспільства є значними. Провідні соціологи розвинули такі поняття, як «пост-сучасні» або «сучасні» суспільства, що вказують на те, що ми пройшли радикальні зміни або принаймні, що певні тенденції, зникнення традицій, попит на індивідуальне та інституційне відображення чи відсутність соціальної єдності були радикальними. Це означає, що сьогодні більше, ніж коли-небудь, треба знати, хто ми є, що ми відкриваємо щодо інших людей і суспільства в цілому, що ми віримо в нашу власну силу та цінність, і що ми можемо самі по собі ініціювати зміни. Це стосується не тільки користувачів бібліотек або громадян взагалі, але також і бібліотек як інституцій. З огляду на це, сьогодні бібліотеки потребують нової моделі діяльності, яка враховує проблеми, що постають перед суспільством, і водночас висвітлює потенціал бібліотеки майбутнього.

Модель «Чотири простори» – це перетворення публічної бібліотеки з пасивного місця збереження фондів на більш активний простір для натхнення та взаємодії громади.

Модель складається з чотирьох різних перекриваючих просторів: простір натхнення, простір навчання, місце зустрічі та перформативний простір. Загальна мета цих чотирьох просторів полягає в тому, щоб підтримати такі чотири цілі для публічної бібліотеки в майбутньому: досвід, участь, розширення можливостей, інновації.

Модель «Чотири простори» може використовуватись бібліотеками різними способами. Вона може бути використана як інструмент для перебудови вже існуючої бібліотеки або як інструмент для створення нових бібліотек, наприклад, бібліотек у новостворених об'єднаних територіальних громадах.

Існують певні сфери, де бібліотеки, можливо, можуть мати особливий вплив. «Управління та основні права», «Освіта», «Відпочинок та соціальна взаємодія» – це сфери, на які

впливають сьогодні публічні бібліотеки, і де вони можуть відігравати ще більшу роль у майбутньому. Вони добре узгоджуються з цілями, направленими на модель «Чотири простори»: досвід, участь, розширення можливостей та інновації.

ДЕРЖАВА ТА ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ

Публічні бібліотеки вносять свій внесок до таких питань у суспільстві, як дискримінація, рівні можливості та активне громадянство.

Прикладом визнання важливої ролі бібліотек у сфері активного громадянства є уряд Фінляндії, який визначив роль бібліотек у своєму Національному плані розвитку для досягнення Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року. Бібліотеки визнаються в контексті плану дій як інструмент для запобігання розпалу ненависті і расизму та заохочення соціальної інтеграції: роль публічних бібліотек як промоутерів активного громадянства, культурного різноманіття та демократії повинна бути посилена.

Останнім часом бібліотеки продемонстрували свою важливу роль борців за демократію через свою діяльність з фальшивими новинами, які стали проблемою під час президентської кампанії в Сполучених Штатах у 2016 році. Поряд з іншими установами, бібліотеки організували такі заходи, як #DayofFacts та міжнародні кампанії, наприклад, IFLA How To Spot Fake News.

Ще одна важлива сфера, в якій бібліотеки діяли швидко, щоб забезпечити право людей на рівний доступ до інформації, було під час кризи біженців у 2015 році. Публічні бібліотеки в країнах, що отримали велику кількість шукачів притулку та біженців, створювали пропозиції та послуги для допомоги новим мешканцям. Забезпечення доступу іммігрантів до інформації та місць для зустрічей дозволило включитись у діяльність місцевої громади.

ОСВІТА

Навчання впливає на якість життя людей по-різному. Люди з низьким рівнем знань та досвідом, як правило, мають гірші можливості працевлаштування та гірші економічні перспективи. Подібно до сфери зайнятості, освіта є одною з найважливіших політик

Європейського Союзу (ЄС), оскільки рівень освіти своїх мешканців може мати серйозний вплив на їхню здатність до працевлаштування, що, таким чином, зменшує їхній ризик бідності, надаючи необхідні навички та знання для адаптації до швидкозмінного ринку праці та суспільства. Підвищуючи творчі здібності, підприємництво та інновації, освіта також може сприяти створенню та розвитку робочих місць. Крім того, поза прагматичними міркуваннями, освіта є однією з найвищих цінностей суспільства, оскільки це дозволяє краще зрозуміти світ, у якому ми живемо.

Бібліотеки традиційно є ключовими установами в суспільстві, які забезпечують можливості для навчання протягом усього життя. Це також буде важливим завданням бібліотек у майбутньому. Одним з просторів у чотирьохпросторовій моделі є навчальний простір. А він, зокрема, є основою для набуття досвіду та розширення можливостей. Це місце, де дорослі можуть відкрити та досліджувати світ і тим самим збільшити свої компетенції та можливості через безкоштовний та необмежений доступ до інформації та знань. Це відбувається завдяки тренінгам, художнім заняттям, курсам та багатьом іншим видам діяльності.

Виникає тенденція створення у бібліотеках makerspaces, креативних просторів, it-просторів та інших – це спосіб полегшити новий навчальний досвід як для молодих людей, так і для дорослих. У makerspaces люди діляться інструментами, навичками та ідеями, а також часто працюють над проектами. У цих просторах навчання перетинається із практичним досвідом. Основні зусилля makerspaces спрямовані на об'єднання людей для вивчення та створення проектів, які їх цікавлять.

Знання та навчальні матеріали більше не містяться між обкладинками книг, а все більше набувають цифрового характеру. Навчання протягом всього життя – добровільне та мотивоване прагнення до пізнання протягом усього нашого життя – сьогодні є визначним явищем. Більшість навчань зараз відбувається неформально поза класом. Перехід від

традиційних просторів до електронного навчання може забезпечити зменшення ресурсів, наприклад, вони можуть потребувати менше фізичного простору та мінімізувати витрати на друківані матеріали.

Бібліотеки взяли на себе роль постачальника цифрових компетенцій через доступ до обладнання та навчання (які часто недоступні для користувачів вдома, у школі чи на робочому місці). Бібліотеки проводять тренінги не тільки з базових комп'ютерних навичок, а й пропонують можливості для більш просунутих тренувань у таких сферах, як 3D-моделювання, графічний дизайн, програмування тощо.

Публічна бібліотека повинна бути місцем, де люди почуваються вільними та заохочуються отримувати нові знання та навички з метою підвищення їхньої якості життя.

ДОЗВІЛЛЯ І СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ

Соціальне життя, в якому люди можуть насолоджуватися балансом між роботою та приватними інтересами, витрачаючи достатньо часу на відпочинок та соціальну взаємодію, дуже пов'язане із задоволенням життям. Мати можливість займатися соціальною діяльністю є важливим для психологічної рівноваги людини, а отже і благополуччя.

Тема соціальних взаємодій зосереджена на діяльності з людьми, діяльності для людей, підтримувальних взаєминах та соціальній згуртованості. Діяльність з людьми (включаючи відчуття самотності) вимірюється з точки зору частоти спілкування, соціального спілкування, спілкування з друзями, родичами або колегами. Діяльність для людей стосується залучення до добровільної та благодійної діяльності, за винятком оплачуваної роботи. Оцінка існування підтримувальних взаємин ґрунтується на частці людей, які вказують на те, що у них є хтось, на кого можна покластися, коли потрібна допомога, з ким можна обговорити особисте. Соціальна згуртованість передбачає міжособистісну довіру.

Дослідження показують, що публічні бібліотеки можуть бути корисними місцевій громаді, як з позиції активної роботи бібліотекарів, так і з фізичного простору бібліотеки. Публічні бібліотеки – це

безкоштовні та відкриті місця для зустрічей у місцевій громаді.

Визначенням простору для зустрічей у чотирьохпросторовій моделі є те, що бібліотека є відкритим, публічним простором і місцем між роботою та домом, де громадяни можуть зустрічатися інших людей. У нашому сегментованому суспільстві людям потрібні майданчики, на яких вони зустрічають людей з різними інтересами та цінностями, а також знайомляться із іншими думками через обговорення та дебати. Зустрічі можуть відбуватися як фізично, так і в мережі Інтернет через групи чатів, блоги або інші соціальні технології.

Публічні бібліотеки мають важливе значення для створення мостів між людьми з різними цінностями та приналежністю до різних культур. Потенціал бібліотек розкривається через їх визначення як місць для зустрічей та місць, що генерують довіру. Іноді місцевий бібліотекар є єдиною людиною, з якою користувач спілкувався за день. А наявність когось, на кого можна поклатися у разі необхідності, є дуже важливим для індивідуального благополуччя.

Події та заходи в бібліотеках дають людям культурну та освітню цінність, але також дозволяють забезпечити соціальну взаємодію між людьми. Спільна активність, така як книжковий клуб в бібліотеці, може мати значний позитивний вплив на благополуччя та щастя учасників.

БІБЛІОТЕКА ЯК «ДРУГЕ» І «ТРЕТЄ МІСЦЕ»

Соціолог Рей Ольденбург в своїй книзі *The Great Good Place* (Ольденбург, 1989) стверджує, що «третє місце» важливі для громадянського суспільства, демократії та громадянської участі. «Третє місце» – це соціальне оточення, окреме від двох звичайних соціальних умов: дому («перше місце») та робочого місця («друге»).

Характеристиками «третього місця» є: вільний громадський майданчик, де є постійні відвідувачі, де спілкування є основною діяльністю, де можна купити що-небудь пити. У межах дослідницького проекту PLACE в Осло (Норвегія) було проаналізовано як користувачі бібліотеки в трьох різних районах Осло використовували свою місцеву публічну бібліотеку. Вони вивчали

діяльність бібліотеки, яка виходила за межі видачі книжок та доступу до інформації, причому особлива увага приділялася тому, як публічні бібліотеки функціонують як місця зустрічей у своїх місцевих громадах. Дослідники виявили, що велика кількість користувачів визначає бібліотеку як місце пов'язане з роботою та освітою, це є «друге місце». Бібліотека є продовженням школи або роботи. Багато хто з тих, хто перебуває у важких та перехідних життєвих ситуаціях, використовує бібліотеку як альтернативу «другому місцю» – місцю, що структурує повсякденне життя так само, як робоче місце для зайнятих.

Не лише бібліотеки претендують на «третє місце». Але в порівнянні з кав'ярнями та іншими місцями, які вважаються «третіми місцями», бібліотеками можна вільно та безкоштовно користуватися, і люди можуть приносити власні продукти та напої, якщо вони не можуть собі дозволити що-небудь купувати.+

Публічні бібліотеки сприяють розвитку громади, формують соціальний капітал та якість життя різними способами для різних груп людей. Публічні бібліотеки можуть позитивно впливати на якість життя в таких сферах: держава та основні права людини, освіта, а також дозвілля та соціальна взаємодія; не забуваючи про роль, яку вони відіграють у трьох інших царинах (економічна та фізична безпека, продуктивність та основна діяльність, здоров'я). Розвиток бібліотек та бібліотечних послуг відповідно до моделі світового простору (досвід, участь, розширення повноважень та інновації) допоможе їм створювати спільноти, що сприяють підвищенню якості життя людей в їхніх місцевих громадах (<http://day.kyiv.ua/uk/blog/kultura/chotyry-prostory-abo-nova-model-publichnoyi-biblioteki>). – 2018. – 19.07).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Станіслав Куценко, керівник столичної юстиції

Чи вигідно працювати офіційно українцю, який не знає свої права?

Кожен роботодавець в Україні, який офіційно влаштовує працівників на роботу,

керується Трудовим кодексом України. Зараз ми живемо за старим Законом, цей Кодекс набув чинності ще 10.12.1971 року. Сьогодні розглядається можливість прийняття проекту Трудового кодексу України №1658, замість застарілого Кодексу законів про працю України від 10.12.1971 р. Навколо цього питання вже неодноразово виникали палкі дискусії, натомість у січні 2018 року Верховна Рада прийняла декілька поправок до Кодексу.

Щотижня я проводжу відкриті прийоми громадян та активно спілкуюсь з людьми у соціальних мережах. Як показує досвід, серед низки юридичних питань, які мені задають, багато хто не знає елементарно своїх прав як працівник. Роботодавці часто користуються цим та недобросовісно вчиняють по відношенню до своїх працівників. Отже, я виокремив найбільш поширені питання та дав на них відповіді згідно чинного Законодавства України.

Чи може підприємство перешкоджати звільненню працівника?

Відповідно до статті 38 Кодексу законів про працю України (надалі – КЗпП) працівник має право розірвати трудовий договір, укладений на невизначений строк, попередивши про це власника або уповноважений ним орган письмово за два тижні. У разі, коли заява працівника про звільнення з роботи за власним бажанням зумовлена неможливістю продовжувати роботу (переїзд на нове місце проживання; переведення чоловіка або дружини на роботу в іншу місцевість; вступ до навчального закладу; неможливість проживання у даній місцевості, підтверджена медичним висновком; вагітність; догляд за дитиною до досягнення нею чотирнадцятирічного віку або дитиною з інвалідністю; догляд за хворим членом сім'ї відповідно до медичного висновку або особою з інвалідністю I групи; вихід на пенсію; прийняття на роботу за конкурсом, а також з інших поважних причин), власник або уповноважений ним орган повинен розірвати трудовий договір у строк, про який просить працівник.

Якщо працівник після закінчення строку попередження про звільнення не залишив роботи і не вимагає розірвання трудового

договору, власник або уповноважений ним орган не вправі звільнити його за поданою раніше заявою, крім випадків, коли на його місце запрошено іншого працівника, якому відповідно до законодавства не може бути відмовлено в укладенні трудового договору.

Працівник має право у визначений ним строк розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо власник або уповноважений ним орган не виконує законодавство про працю, умови колективного чи трудового договору.

Розірвання трудового договору з ініціативи працівника на практиці звичайно називають звільненням за власним бажанням.

Статтями 47 та 116 КЗпП передбачено, що власник або уповноважений ним орган зобов'язаний в день звільнення видати працівникові належно оформлену трудову книжку і провести з ним повний розрахунок у день звільнення.

Отже, якщо керівник підприємства ігнорує заяву про звільнення та не повертає трудову книжку, пропонуємо звернутися до суду з позовом для вирішення даного питання у судовому порядку.

Чи може роботодавець скорочувати час відпустки за власний рахунок?

Відпустка – це встановлена законом, колективним договором або трудовим контрактом певна кількість календарних днів безперервного відпочинку, які надаються працівникові роботодавцем у календарному році з оплатою або без оплати, із збереженням місця роботи (посади) за працівником на цей час.

Право працівників на відпочинок наданням їм щорічної оплачуваної відпустки законодавчо гарантовано статтею 45 Конституції України. Тривалість і порядок надання щорічних відпусток установлено КЗпП України та Законом України «Про відпустки».

Згідно статті 84 КЗпП та статті 26 Закону України «Про відпустки» за сімейними обставинами та з інших причин працівнику може надаватися відпустка без збереження заробітної плати на термін, обумовлений угодою між працівником та власником або уповноваженим ним органом, але не більше 15 календарних днів на рік.

Статтею 25 Закону України «Про відпустки» передбачено значний перелік осіб та випадків, за яких власник, або уповноважений ним орган зобов'язаний надати працівникові відпустку без збереження заробітної плати. За наявності обставин перелічених у статті 25 вищезазначеного Закону час надання відпустки визначається самим працівником. В інших випадках час відпустки без збереження заробітної плати повинен бути погоджений з власником.

Чи можуть залучати до наднормової праці мати, що сама виховує дитину? Відповідно до статті 67 КЗпП при п'ятиденному робочому тижні працівникам надаються два вихідних дні на тиждень, а при шестиденному робочому тижні – один вихідний день.

Загальним вихідним днем є неділя. Другий вихідний день при п'ятиденному робочому тижні, якщо він не визначений законодавством, визначається графіком роботи підприємства, установи, організації, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) підприємства, установи, організації, і, як правило, має надаватися підряд з загальним вихідним днем

Статтею 71 КЗпП передбачено, що робота у вихідні дні забороняється. Залучення окремих працівників до роботи у ці дні допускається тільки з дозволу виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) підприємства, установи, організації і лише у виняткових випадках, що визначаються законодавством і в частині другій цієї статті.

Залучення окремих працівників до роботи у вихідні дні допускається в таких виняткових випадках:

1) для відвернення або ліквідації наслідків стихійного лиха, епідемій, епізоотій, виробничих аварій і негайного усунення їх наслідків;

2) для відвернення нещасних випадків, які ставлять або можуть поставити під загрозу життя чи нормальні життєві умови людей, загибелі або псування майна;

3) для виконання невідкладних, наперед не передбачених робіт, від негайного виконання яких залежить у дальшому нормальна робота

підприємства, установи, організації в цілому або їх окремих підрозділів;

4) для виконання невідкладних вантажно-розвантажувальних робіт з метою запобігання або усунення простою рухомого складу чи скупчення вантажів у пунктах відправлення і призначення.

Залучення працівників до роботи у вихідні дні провадиться за письмовим наказом (розпорядженням) власника або уповноваженого ним органу.

У відповідності до статті 176 КЗпП не допускається залучення до робіт у нічний час, до надурочних робіт і робіт у вихідні дні і направлення у відрядження вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років.

Статтею 177 передбачено, що жінки, які мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дітей з інвалідністю, не можуть залучатись до надурочних робіт або направлятись у відрядження без їх згоди.

Надурочною визнається робота понад встановлену тривалість робочого дня.

У даному випадку жінці повинна бути компенсована робота у вихідний день у відповідності до статті 107 КЗпП:

1) відрядникам – за подвійними відрядними розцінками;

2) працівникам, праця яких оплачується за годинними або денними ставками, – у розмірі подвійної годинної або денної ставки;

3) працівникам, які одержують місячний оклад, – у розмірі одинарної годинної або денної ставки зверх окладу, якщо робота у святковий і неробочий день провадилася у межах місячної норми робочого часу, і в розмірі подвійної годинної або денної ставки зверх окладу, якщо робота провадилася понад місячну норму.

Оплата у зазначеному розмірі провадиться за години, фактично відпрацьовані у святковий і неробочий день.

На бажання працівника, який працював у святковий і неробочий день, йому може бути наданий інший день відпочинку.

Чи зараховується навчання у ВНЗ як загальний трудовий стаж?

Згідно зі статтею 24 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне

страхування" (далі – Закон), який набув чинності 01.01.2004, страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок.

Статтею 11 Закону визначений перелік осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню.

Особи, що навчаються у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах, училищах і на курсах по підготовці кадрів, підвищенню кваліфікації та перекваліфікації, в аспірантурі, докторантурі і клінічній ординатурі цим переліком не передбачені.

Водночас Законом передбачена можливість добровільної участі у пенсійному страхуванні (стаття 12 Закону). Особи, які досягли 16-річного віку та не належать до кола осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню відповідно до статті 11 цього Закону, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України, громадяни України, які постійно проживають або працюють за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, мають право на добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Таким чином, навчання після 01.01.2004 може бути зараховане до страхового стажу за умови сплати страхових внесків на умовах добровільної участі у пенсійному страхуванні.

Періоди трудової діяльності, у тому числі навчання, що враховувалися до стажу до набрання чинності цим Законом (до 01.01.2004) зараховуються на умовах, визначених законодавством, що діяло раніше.

Так, згідно з пунктом "д" статті 56 Закону України "Про пенсійне забезпечення" до стажу роботи також зараховується навчання у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах, училищах і на курсах по підготовці кадрів, підвищенню кваліфікації та перекваліфікації, в аспірантурі, докторантурі і клінічній ординатурі.

Після 2004 року зарахування терміну навчання до страхового стажу не передбачено.

Що робити, якщо роботодавець не віддає трудову книжку?

Згідно статті 48 КЗпП трудова книжка є основним документом про трудову діяльність працівника.

Трудові книжки ведуться на всіх працівників, які працюють на підприємстві, в установі, організації або у фізичної особи понад п'ять днів. Трудові книжки ведуться також на позаштатних працівників при умові, якщо вони підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів, які проходять стажування на підприємстві, в установі, організації.

Працівникам, що стають на роботу вперше, трудова книжка оформляється не пізніше п'яти днів після прийняття на роботу. Студентам вищих та учням професійно-технічних навчальних закладів трудова книжка оформляється не пізніше п'яти днів після початку проходження стажування.

До трудової книжки заносяться відомості про роботу, заохочення та нагороди за успіхи в роботі на підприємстві, в установі, організації; відомості про стягнення до неї не заносяться.

Порядок ведення трудових книжок визначається Кабінетом Міністрів України.

Статтями 47 та 116 КЗпП передбачено, що власник або уповноважений ним орган зобов'язаний в день звільнення видати працівникові належно оформлену трудову книжку і провести з ним повний розрахунок у день звільнення.

Якими нормами встановлена тривалість та графік робочого тижня?

Чи може він бути скорочений, якщо так, то в яких випадках?

Згідно статті 52 КЗпП для працівників встановлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями. При п'ятиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи (зміни) визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку або графіками змінності, які затверджує власник або уповноважений ним орган за погодженням з виборним

органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) підприємства, установи, організації з додержанням установленої тривалості робочого тижня (статті 50 і 51).

На тих підприємствах, в установах, організаціях, де за характером виробництва та умовами роботи запровадження п'ятиденного робочого тижня є недоцільним, встановлюється шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем. При шестиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи не може перевищувати 7 годин при тижневій нормі 40 годин, 6 годин при тижневій нормі 36 годин і 4 годин при тижневій нормі 24 години.

П'ятиденний або шестиденний робочий тиждень встановлюється власником або уповноваженим ним органом спільно з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) з урахуванням специфіки роботи, думки трудового колективу і за погодженням з місцевою радою.

Відповідно до статті 50 КЗпП нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень.

Підприємства і організації при укладенні колективного договору можуть встановлювати меншу норму тривалості робочого часу, ніж передбачено в частині першій цієї статті.

Скорочена тривалість робочого часу встановлюється відповідно до статті 51 КЗпП:

1) для працівників віком від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень, для осіб віком від 15 до 16 років (учнів віком від 14 до 15 років, які працюють в період канікул) – 24 години на тиждень.

Тривалість робочого часу учнів, які працюють протягом навчального року у вільний від навчання час, не може перевищувати половини максимальної тривалості робочого часу, передбаченої в абзаці першому цього пункту для осіб відповідного віку;

2) для працівників, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці, – не більш як 36 годин на тиждень.

Перелік виробництв, цехів, професій і посад з шкідливими умовами праці, робота в яких

дає право на скорочену тривалість робочого часу, затверджується в порядку, встановленому законодавством.

Крім того, законодавством встановлюється скорочена тривалість робочого часу для окремих категорій працівників (учителів, лікарів та інших).

Скорочена тривалість робочого часу може встановлюватись за рахунок власних коштів на підприємствах і в організаціях для жінок, які мають дітей віком до чотирнадцяти років або дитину з інвалідністю.

Чи можна продовжити декретну відпустку після 3-х років?

Відповідно до статті 18 Закону «Про відпустки», після закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами за бажанням жінки їй надається відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Згідно зі ст. 181 КЗпП відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається за заявою жінки, або осіб, зазначених у ч.7 ст. 179 КЗпП (батько дитини, баба, дід чи інші родичі, які фактично доглядають за дитиною).

Відповідно до ст. 179 КЗпП у разі, якщо дитина потребує домашнього догляду, жінці в обов'язковому порядку надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку.

Така відпустка для догляду за дитиною може бути використана повністю або частинами також батьком дитини, бабою, дідом чи іншими родичами, які фактично доглядають за дитиною.

§ відпустка для догляду за дитиною віком до 6-ти років є відпусткою без збереження заробітної плати;

§ роботодавець має в обов'язковому порядку надати таку відпустку за заявою жінки (або осіб, зазначених у ч. 7 ст. 179 КЗпП), у випадку якщо дитина потребує домашнього догляду;

Оскільки право на отримання даної відпустки прямо пов'язане із потребуванням дитиною домашнього догляду, це має бути підтверджено відповідним медичним документом. Таким

документом є довідка за формою № 080-1/о «Довідка про потребу дитини (дитини-інваліда) у домашньому догляді» (затверджена наказом МОЗ від 11.06.2012 р. № 430).

Відповідно до Інструкції щодо заповнення форми первинної облікової документації № 080-1/о «Довідка про потребу дитини (дитини-інваліда) у домашньому догляді»:

§ форма № 080-1/о надається закладами охорони здоров'я незалежно від форм власності та підпорядкування на підставі рішення лікарсько-консультативної комісії (п. 4);

§ п. 5 форми (захворювання, на яке хворіє дитина) заповнюється на підставі облікової форми № 112/о «Історія розвитку дитини» (є основним медичним документом, що ведеться в дитячих поліклініках, центрах первинної медико-санітарної допомоги, будинках дитини, закладах охорони здоров'я, що надають амбулаторно-поліклінічну допомогу, у складі яких є дитячі відділення) (п. 11);

§ довідку підписують лікуючий лікар, завідувачий відділенням, голова ЛКК закладу охорони здоров'я (п. 14);

§ строк дії довідки встановлюється індивідуально з урахуванням захворювання, його перебігу, ефективності протирецидивних та реабілітаційних заходів і становить не менше 6 місяців (п. 17).

Таким чином, для отримання відпустки для догляду за дитиною віком до 6-ти років працівник має подати роботодавцю відповідну заяву та довідку за формою № 080-1/о. Зазначена довідка може бути видана медзакладом, де обліковується дитина: дитячими поліклініками, центрами первинної медико-санітарної допомоги, будинками дитини, закладами охорони здоров'я, що надають амбулаторно-поліклінічну допомогу, у складі яких є дитячі відділення, на основі форми № 112/о «Історія розвитку дитини». Видається така довідка на строк від 6 місяців – з огляду на характер, перебіг захворювання дитини. Відповідно, по закінченні строку, на який була видана довідка, особа, яка бажає й надалі перебувати у відпустці для догляду за дитиною, має отримати нову довідку на новий строк.

На час такої відпустки за працівником зберігається посада за загальним правилом

про відпустки. Відпустка – це встановлена законом, колективним договором або трудовим контрактом певна кількість календарних днів безперервного відпочинку, які надаються працівникові роботодавцем у календарному році з оплатою або без оплати, із збереженням місця роботи (посади) за працівником на цей час (https://lb.ua/blog/stanislav_kutsenko/403209_chi_vigidno_pratsyuvati_ofitsiyno.html). – 2018. – 19.07).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Олександр Солонько, юрист, політичний аналітик, громадський активіст

Влада поставила хрест на розвитку громадського транспорту в Києві

Замість розвитку транспорту – консервація. Ось що обрали влада і столичні чиновники.

19 липня Київрада продовжила розгляд проекту рішення про заборону підвищувати тарифи на проїзд в комунальному транспорті до запровадження е-квитка та єдиної системи обліку оплати проїзду. Саме на підтримку цього проекту ми й збиралися на акцію #скасуй_тариф_на_корупцію 12 липня.

Тоді влада нагнала силовиків, а владна більшість в Київграді розбіглася, злякавшись людей і не маючи логічних аргументів проти проекту, окрім як зігнати бюджетників на подобу «антимайдану». А ще погрожувати киянам транспортним колапсом, який сама дбайливо і створює. Отже, 19 липня проект було провалено. Не вистачило голосів.

Що це насправді означає. Мова не просто про втримання тарифів на старому рівні. Питання в тому, щоб вжити інтенсивних заходів для ліквідації корупційних схем та підвищення рівня прозорості й фінансової звітності на транспорті. Це відкриє шлях до більш чіткого контролю та розширить інструментарій оцінки ефективності роботи. Проект про заборону підвищувати тарифи треба розглядати в комплексі з регуляторним проектом рішення про організацію перевезень в Києві, який було опубліковано та презентовано 11 липня.

Він передбачає запровадження е-квитка, встановлення автоматизованої системи обліку оплати проїзду, створення і оптимізацію

єдиної транспортної системи в Києві. Як це має працювати зображено в презентації, яку можете вивчити тут:

Крім того, передбачається поступова відмова від маршруток. За приблизними оцінками, вони утворюють тіньовий ринок готівки обсягом в 2 мільярди гривень на рік. Ці кошти мають надходити до бюджету, проте вони осідають в кишенях ділків та чиновників.

Що дасть прийняття цих двох рішень:

- виведення з тіні, а отже залучення в бюджет коштів, які місто втрачає через маршрутки, де нема реального обліку. За ці кошти можна купувати ті ж вагони/автобуси/тролейбуси;

- зменшення фінансового навантаження на користувачів послуг перевезення через зниження ціни на одноразові та багаторазові квитки;

- підвищення зручності користування транспортом і підвищення транспортної мобільності, а отже більше водіїв частіше будуть користуватися транспортом загального користування, що зменшить обсяг заторів на дорогах;

- виключення перевізників з процесу збору коштів як оплати за проїзд, що усуває багато корупційних ризиків.

Це лише частина переваг.

Проте, влада зробила інший вибір – законсервувати старий порядок. Продовжувати стягувати з киян корупційну ренту на користь корупціонерів при владі та олігарха Фукса, який зараз буде стягувати з міста штучний борг в 2 мільярди за вагони метро. Нещодавно з'явилася інформація, що Фукс збирається відсудити в міста ще півмільярда.

Втакій ситуації жодної мотивації здійснювати інновації у влади та чиновників нема. Саме такий вибір вони зробили – поставити хрест на розвитку транспорту в місті. А це удар по інвестиційній привабливості, ще один цвях в труну туристичного потенціалу міста і втрата продуктивності у створенні регіонального валового продукту.

За логікою речей, на наступних виборах кияни мають зробити свій вибір відповідно до позиції, яку зайняла влада. Але це вже інше питання.

А поки що, якщо ми не хочемо далі їздити у відрах на колесах, потрібно тиснути на владу для прийняття проекту рішення про сучасний порядок пасажирських перевезень в Києві (https://lb.ua/blog/oleksandr_solonko/403230_vlada_postavila_hrest_rozvitku.html). — 2018. – 19.07).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 13 (157) 2018**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Комп'ютерна верстка:
А. Берегельська

Підп. до друку 26.07.2018.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 4,11.
Наклад 2000 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
siaz2014@ukr.net